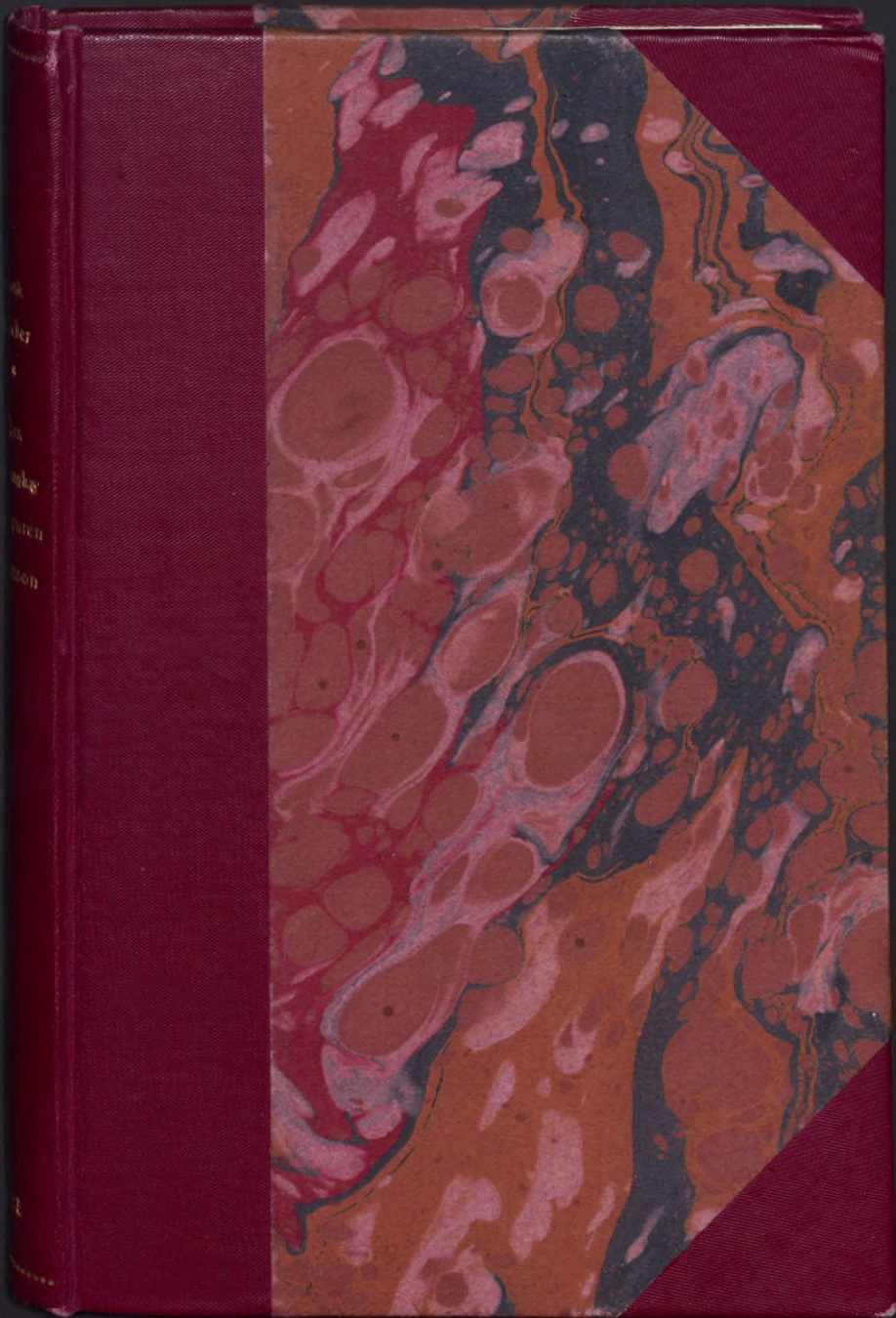

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Allmänna Sektionen

Litt.

Sv.

DEN SVENSKA FÖRBRYTAREN KARLSSON OCH NÅGRA KOLLEGE

AV

FRANK HELLER

A.-B. DAHLBERG & Co:s Fö
STOCKHOLM

100
10

lv. 218 / 728

DEN SVENSKA FÖRBRYTAREN KARLSSON OCH NÅGRA KOLLEGOR

AV

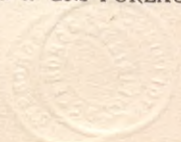
FRANK HELLER

SJÄTTE—SJUNDE TUSENDET

[= Mr. G. Serner]

STOCKHOLM
A.-B. DAHLBERG & Co:s FÖRLAG.

Copyright 1915
by A.-B. Dahlberg & Co:s förlag
Stockholm

STOCKHOLM 1915
SVENSKA TRYCKERI-AKTIEBOLAGET

INNEHÅLL.

Sid.

KOLLEGORNA.

Schaubel-Swoboda-attentatet	7
Karl XII vid ruletten	81
Demostenes på avvägar	90
Hastigheten	99
Vinningslystnaden	112
Kasta ditt bröd på vattnet	126

KARLSSON.

Den svenske förbrytaren Karlsson	135
--	-----

SCHAUBEL-SWOBODA-ATTENTATET.

I.

Det var en het juliafton år 1913 i Monte Carlo och herr Joseph Schaubel, av obekant mellaneuropeisk härstamning och ålder, samt herr Theodor Swoboda, vilken stundom kallade sig Swoboda Thivadar för att giva sig sken av att vara från Ungern, sutto tillsammans på en bänk i parken. Ej långt ifrån dem, till höger, lyste det mellan bladen från bågglamporna på kasinoterrassen. Det kom musik bort till deras diskret valda plats, i avbrutna stötar. Herr Schaubel, som var något längre till växten än sin vän, ej utan ett nästan förtroendeingivande yttre och till på köpet musikalisk, hade just med foten markerat takten till triumfmarschen ur Aïda. Nu var det paus; i stället för musiken hörde herrarna Schaubel och Swoboda sorlet av röster borta på terrassen och det entoniga ljudet av kyparens spring och be-

ställningsord. Det såg ut som om dessa ljud varken beredde dem någon förströelse eller gävo dem lust att gå upp och blanda sig med de övriga konsertbesökande.

»Det är ett helvete med detta kasino», sade herr Theodor Swoboda till slut och sparkade till en kiselsten, som rasslande ven ut över kanten till gången, bredvid vilken de sutto. »Ett helvete, bröder.»

»Du behöver inte säga det till mig, min bror. Vad var det din siste spekulant hette?» Herr Joseph Schaubel dröjde ett ögonblick på ordet siste, och herr Swoboda gav honom en vass sidoblick — hans ögon voro av naturen ovanligt stickande.

»Möcke», sade han kort.

»Från Dresden, inte sant?»

»Ja!»

»Hur mycket var det, han...»

»Broder, tag dig i akt! Jag är inte i humör i afton... Reta mig inte. Jag kunde bli farlig.»

»Men broder lille, då! Jag är bara intresserad i allmänhet av herr Möcke — inte alls därför att det var på ditt system... seså, seså! — Men hade han inte satt in rätt mycket i systemet?»

»Rätt mycket! Vid den levande... Tre tusen franc — kallar du det mycket? Du borde veta

att man inte kan spela system under femtusen —
det vet du att jag alltid har sagt.

»Också till herr Möcke från Dresden?»

»Schaubel!

»Jag menar ingenting ont, min bror.»

»Också till herr Möcke då eftersom du vill höra
det! Flera gånger, många gånger sade jag honom
att det inte räckte med tre tusen. Han påstod
att han väntade pengar, och . . . Och om man så
åtminstone fick vara i fred under spelet . . . Ah,
men nej! Du vet själv hurudana de äro, de här
människorna som ge kapital. Du borde åtmin-
stone veta det! Hur var det med den där man-
nen från Hamburg, Alt, eller vad hette han?»

Det var herr Schaubels tur att ge sin ledsagare
en liten sidoblick, snabb som ett huggormsbett.

»Fem tusen och litet till var det visst han satte
in? Femtusen! Hade jag haft femtusen . . .»

»Beim heiligen Pf . . . Haha!» Herr Schaubel
hade med ens slagit till ett hånskratt, som gav
eko under palmerna. Gör dig inte till, Swo-
bodachen! Femtusen eller tiotusen, du! Åt hel-
vete för länge sen, d. v. s. i kasinots källare — och
det vet du. Haha! Vi behövde då åtminstone inte
spela posse för varandra . . . Jag tänker inte sätta
in femtusen i ditt system.»

Det blev en kort paus i den lilla bersån där de
båda vännerna sutto. Herr Schaubel hade dragit

fram en sliten tobakspung och en rulle cigarrett-papper och förfärdigade nu med konstförfaren hand en papyross. Han räckte pungen och pappersrullen åt sin vän, men herr Swoboda svarade endast med en vresig sidoblick.

»Ett helvete med kasinot och allting», väste han och satte sig med armbågarna på knäna. »Med allt, med allting.»

Han stirrade med hård blick framför sig ut genom kaktussnåret på andra sidan gången. Borta till vänster om järnvägsstationen, över taket på hotell Terminus, lyste de hundra glimmande gula ljusen på den bågsvängda bergsslutningen, vid vars andra ända Cap Martin låg. Ett tåg dök just ut ur tunneln genom bergudden vid S:t Roman och rullade hastigt upp mot Monte Carlos station. Herr Swoboda kastade en ny butter sidoblick på sin vän.

»Vore visst bäst vi toge det där tåget båda två», morrade han. »Här lär det aldrig bli någonting att göra för oss.»

»Det där tåget?» upprepade herr Schaubel med en filosofisk sugning på sin cigarrett. »Du har rätt, broder. Skulle vi resa, finge det vara med ett tåg i den riktningen. Tåget österut, åt Italien och Tyskland, kunde visst inte alla av oss ta — —»

Det blänkte till så vasst i herr Swobodas högeröga, att han hejdade sig.

»Och alltså tror du inte att det någonsin blir något att göra för oss här?»

Herr Swoboda betraktade honom ännu en stund med en kallt hotande blick. Därpå satte han sig upp på bänken och gjorde en kort gest åt sin väns rykande cigarrett. Herr Schaubel räckte honom under tystnad tobakspungen och cigarrettpapperet samt upprepade sin fråga.

»Du tror att allt är omöjligt här?»

»Vad tror du själv? Om du skulle vara uppriktig för en gångs skull? Jag sätter lika litet in pengar i ditt system som du i mitt.»

»Du krossar mitt hjärta, broder. System — nej, uppriktigt sagt, tror jag inte heller att det är något att göra här med system. Jag tror t. o. m. att det inte finns någon systemspelare här som tror det. Det skulle då vara den där länge svensken — vad är det nu han heter?»

»Graubers? . . . Det nötet!»

»Du har rätt. Ibland tror jag, att han tror på sina system. Det är väl därför han får folk lättare än vi andra och blir av med pengarna ännu fortare. Men jag själv har upphört att tro. Jag har nästan blivit en förnekare, broder.»

»Nå, och om det inte är system, vad skulle det då vara?»

»Hm, ja, det är frågan. Jag har — jag vill knappast säga ett par små planer... Ack nej, ingenting, förflugna ideer!»

»Låt höra, broder!»

»Ack — nåja, den ena håller jag inte så mycket på. Det var en berättelse, jag tror jag en gång läste i någon tidning. Fantasier, du förstår, broder, men — vem vet? Kanske inte omöjliga. Det var om ett främmande krigsfartyg, som låg utanför Monte Carlo, där en av de unga officerarna gått i land och spelat bort skeppskassan. Han tänkte skjuta sig, och blev förekommen i sista minuten av sin chef och bekände allt. Chefen för krigsfartyget sände bud i land och begärde helt enkelt kassan tillbaka — det var visst ett sydamerikanskt fartyg. Kasinot nekade naturligtvis; krigsfartygets chef gav en halvtimmes frist; och jämnt på halvtimmen kom ett skott som tog ena gesimsen från takhörnet på kasinot. Inom fem minuter...»

»Ah, bosch, broder! Vad för en träck! Hur kan du tänka allvarligt på sådant?»

»Hm, jag är inte så övertygad om att det inte vore den bästa metoden, kanske den enda. Med list kan man komma långt, men med våld kommer man oftast längre, vad folk än säger.»

»Bosch, broder! Låt höra den andra planen.»

»Haha! Du är intresserad! Den andra planen?»

Nej, vad skulle det tjäna till att tala om den? Bara bosch, bara bosch, liksom vad jag just berättade. Bara bosch.»

»Seså, broder, tag nu inte humör. Låt höra den andra planen.»

»Ack, den andra planen... Och om det nu är min sista lilla resurs, vad så?»

»Broder, Gud den Högste vare mitt vittne att jag aldrig... Må jag falla död ned, om jag någon sin yppar...»

»Seså, seså! — men för resten, vi känna varandra tillräckligt för att jag inte behöver vara rädd... haha.»

Herr Swoboda bleknade lätt och kastade en sidoblick på herr Schaubel, som var avsedd att uttrycka mild förebråelse, och som liknade ett knivhugg.

»Du skämtar så — så fritt ibland, broder! Gud vare mitt vittne att... nå, som du vill, som du vill! Nå väl?»

»Hm... säg mig, är Marthe Méthuy ledig för tillfället? Vet du?»

»Jag tror det. Varför det? Behövs hon?»

»Ja. Och hennes finanser?»

»Som vanligt. Hon bor i Nizza. Jag kan giva dig hennes adress, broder. Du ser att det genast är bättre att vara två än...»

»Alldeles. Just så. Som du säger, broder. Nåväl, hör på då.»

Herr Joseph Schaubel kastade en försiktig blick omkring sig, reste sig upp från bänken för att se om någon var inom hörhåll och spejade några ögonblick in i lövdunklet bakom sig. Därpå, tydligen tillfreds med resultatet av sin undersökning lutade han sig fram till sin vän och började viska tätt invid dennes öra. Så försiktigt och lågmält viskade han, att varken nattvinden som lekte i palmladen ovanför eller duvorna som kurrade i sina slag strax bredvid kunde uppfånga en stavelse av vad han sade. Då och då kom det ett gutturalt utrop från herr Swoboda. Efter tio minuter var herr Schaubel färdig med sitt meddelande och satte sig åter upp på bänken. Herr Swoboda visslade tankfullt ett par gånger.

»Och du tror det kan lyckas?»

»Absolut!»

»Och det har aldrig försökts förr?»

»Det vet jag inte. Vem vet något bestämt om sådana ting här i Monte? Och om det också har försökts!... Det är inte alltid de nya patenter som ge mest. Och huvudsaken är att vi just ha den riktige mannen att operera mot.»

»Lebaux?»

»Sch! Sch! Aldrig några namn, broder. Det är inte nog med att väggarna ha öron här —

det är likadant utomhus. Gräset spionerar, fåglarna skvallra. Aldrig några namn, broder!»

»Och . . . och vår vän i Nizza? Vad tror du inte hon vill ha för att gå med?»

»Lugn, låt mig sköta om det. Det är inte där svårigheten ligger . . . Hur är det med finanserna, broder. Dina finanser, ty mina — — allt vad jag har är tio franc.»

»Den högste må evigt fördöma mig, om . . .»

»Broder då, var inte så hastig. Minns att jag givit planen. Jag måste alltså verkligen be dig sätta in något kapital i den. Vad har jag annars för säkerhet att inte . . . Ja, jag måste verkligen be dig!»

Herr Swoboda stirrade vasst framför sig utan att svara. Herr Joseph Schaubel återtog:

»Något har du väl alltid, broder, icke sant? Något, som blev över av din senaste spekulannts tre tusen, ej sant? Hur var det, sade du inte att herr Möcke från Dresden bodde kvar ännu på Terminus här nedanför?»

Herr Swoboda såg upp med stelt hopknipna läppar.

»Jag har fyra loisdorer», sade han med en röst så hårt metallklingande som om han verkligen skulle ha varit född i Erzgebirge. »Fyra louisdorer och några centimer, inte en groschen mer.»

»Fyra louisdorer! Förträffligt, förträffligt! Jag

visste väl att jag endast behövde vädja till ditt bättre jag för att du skulle förstå mig. Vi måste göra minst tvåtusen med dina pengar redan i afton för att ha ett rörelsekapital. Det är alldeles nödvändigt.»

»Tvåtusen franc! Är du förryckt? Tänker du spela ditt famosa system kanske? Jag sätter inte in...»

»Nej inte mitt system, broder lille. Ett annat, mycket säkrare. Ecu-systemet. Litet gammalt, men det är ofta de äldsta tricken som gå bäst. Kom nu! Klockan är strax halv elva; det är precis den rätta tiden för oss. Låt mig sköta saken — ge mig de fyra louisdorerna... herre Gud, du har ju mig i synhåll hela tiden. Var då inte barnslig, Swobodachen! Man behöver ju inte tro, att alla människor fuska i systemspel!»

— — —

Krupiärerna vid rulettbordet nummer tre hade haft en ovanligt het afton i mer än ett avseende. Det var kvävande hett inne i spelsalarna denna julikväll och det oaktat var det överfullt av människor. Och som av en gemensam impuls, oförklarlig som de impulser som driva ett sillstim, hade de besökande nästan mangrant skockat sig kring bordet nummer tre. Det var den lille rödhåriga Louis som slog, och kännare försäkrade, att han haft en rekordafton. Gång på gång hade

han slagit *répétition*, samma nummer, två, tre gånger i rad, och när han inte gjort det hade han gett *les voisins*, numren som ligga bredvid varandra i rulettskålen — ett av särskilt damernas favoritsystem är att spela på grannarna. Följaktligen var bordet nummer tre översållat av guld och sedelhögar; man stod tre varv djupt kring bordet; den lille rödhåriga Louis och hans kollegor arbetade med svetten drypande från ansiktena och orkade knappt säga tack, när något nytt guldmynt föll ned i deras drickspenningsbössa.

Sista nummer som kommit hade varit 19, som varit så gott som obesatt, varför vinsterna ej voro så många denna gång. Louis fick tid att torka sig i ansiktet med näsduken som han hade i rockärmen — krupiärerna få ej ha några fickor, för att inte komma i frestelse — och kastade en blick på klockan. Strax halv elva, avlösning om fem minuter alltså, Gud vare lov. Han tog åter upp kulan ur skålen.

»Messieurs, faites vos jeux! . . . Faites vos jeux, messieurs!»

De spelande tycktes ännu ej på långt när färdiga, de fortsatte att kasta ut guld och silver på duken. Louis såg att de fortsatte sin taktik med *les voisins* — nummer 19:s grannar äro n:r 15 och n:r 4 — och slog ut kulan utan att vänta längre. Han stirrade slött på den medan den löpte runt i skå-

len. Avlösning om fem minuter, gudskelov... Nu saktade den.

»Le jeu est fait!... Rien ne va plus!... Quatre, noir, pair et manque!»

I samma ögonblick som Louis ropade detta såg han en man av obestämd ålder och något främmande typ slå ner med handen på nummer fyra och placera ett femfrancstycke där. Louis flög halvvägs upp från stolen. Nu gick det sannerligen för långt!

»Monsieur, retirez votre argent, s'il vous plaît! Monsieur! För sent! Det borde ni veta! Ta tillbaka er sats!»

Mannen, som velat vinna på ett så enkelt sätt lutade sig stammande fram för att draga till sig sin écu — sitt femfrancstycke — då plötsligt en gäll röst mitt emot hördes:

»Monsieur, var så god och tag er écu, men låt mina louisdoror stå kvar! Om jag får be!»

Mannen med femfrancstycket blev röd som en hummer av förlägenhet, drog till sig sitt silvermynt och försvann så hastigt han kunde genom trängseln, följd av mumlade utrop från de kringstående. Herrn mittemot, som hade ovanligt vassa ögon och föreföll att vara tjeck eller ungare, strömmade över av upphetsade kommentarer, som han riktade till sina grannar. Han talade god franska.

»C'est du propre, va donc! Först vilja lura sig till en vinst på numret och sen försöka ta mina fyra louisdorer, när inte det andra gick. Dites donc, messieurs! Man kan då inte spela mer här i kasinot utan att — —»

»Lugna er, monsieur!» Det var överkrupiärens röst. »Det är ju ingen skada skedd. Ni blir ju betald. Det var fyra louisdorer, ni hade på numret, monsieur?»

Den vassögde herrn bejakade detta med ännu några dyningar av pittoreskt uppbragta uttryck. Han mottog sina 2,800 franc med den allvarliga minen hos en mycket illa behandlad man och stoppade ned två louisdorer i drickspenningsbössan med en martyrmin, som tycktes säga:

»Trots allt.»

Därpå försvann han genom människohopen ut i atrium. Utan att stanna där gick han, efter några hastiga blickar kring sig, in i garderobrummet. Från detta för en underjordisk gång direkt över till det stora Hôtel de Paris, som äges av kasinot. Den vassögde var just beredd att stiga in i hissen, som för ned i denna gång, då en hand sakta lades på hans axel.

»Du var på väg till Hôtel de Paris, broder? För att dricka på segern? Inte sant?»

Underligt nog var det den obestämt gamle herre, vilken nyss velat stjäla den vassögdes fyra

louisdoror, som stod bredvid honom. Den vassögde bleknade hastigt, och det ryckte till i hans ögonlock. Därpå nickade han ivrigt.

»Ja, jag var på väg till Hôtel de Paris, broder . . . Man vet ju inte — kanske ha de i alla fall misstänkt något och ha alarmerat detektiverna vid huvudingången.»

»Åh, var lugn, Swobodachen? De misstänkte ingenting den här gången. Det gläder mig att det bara var av försiktighet, du ville gå genom den underjordiska gången . . . Jag trodde att kanske . . . Nej, hur skulle jag kunna misstänka din hederlighet. Men vi spelade verkligen våra roller bra. Krupiärerna sågo inte så mycket som en glimt av att jag höll dina fyra louiser under min écu, när jag smällde ner den på numret. Allt gick utmärkt, så när som på att du naturligtvis skulle fortsatt att spela på numret ett par gånger till för att maskera oss ännu bättre. Ack ja, det är dessa små finesser, som du har så svårt att lära dig, Swobodachen, och som i längden äro så bra! Och den här gången hade de varit särskilt bra, ty nummer fyra kom två gånger till, enligt vad jag övertygade mig om. Ge mig nu vinsten, broder! Det är jag som leder företaget, ha vi ju överenskommit om.»

Den vassögde såg sig hastigt omkring med ett

uttryck som om han velat sätta en kniv i någon, och drog därpå fram en sedelbunt.

»Hundra franc kan jag väl få behålla», väste han.

II.

M:lle Marthe Méthuy var ett konglomerat av nationaliteter; för vetenskapsmannen ett stickprov ur ett etnologiskt blandningsskikt; för lekmannen (om han hade något sesam till hennes ynnest) någonting betydligt mera intressant. Hennes smeknamn i de kretsar, där hon hörde hemma, var Baise l'oreille — vilket avsåg att beteckna såväl hennes förmåga att vinna gehör som de metoder hon använde därför. Hennes far, som lär ha varit ungrare med en anstrykning av rumänskt blod, hade av en händelse kommit till Paris till världsutställningen 1889. Då denna var över, kvarlämnade den i Paris, utom Eiffeltornet, m:lle Marthe Méthuy, då en månad gammal.

Det var en het julidag år 1913 i Nizza, vid tredan på eftermiddagen, och Marthe Méthuy satt i skuggan av en bordparasoll utanför Café Glacière vid Place Masséna och såg med två lysande och kloka svarta ögon från herr Joseph Schaubel till herr Theodor Swoboda, stundom kallad Swoboda Thívadar. En skämttidningsläsande svensk

som sett henne i skuggan av parasollen, skulle kommit att tänka på en teckning av Nerman — två svarta ögon och en lidelsefull röd mun, det var allt vad man först såg av Marthe Méthuy.

»Nå, Marthe, och hur står det till? Du fick alltså vår lilla blåa?» Det var herr Schaubel som talade.

»Tydligtvis fick jag ert telegram. Annars sutte jag väl inte här. Hur det står till? Alldeles utmärkt. Peste över det här hålet om sommaren!»

»Så illa? Och din vän Hello Férenc — Swobodas illustre landsman? Var är han?»

»Swobodas landsman! Swoboda har aldrig sett annat av Ungern än fångelserna, det svär jag på. Hello är i San Sebastian.»

»Och vinner med sitt system i kasinot där?»

»Hör på, Joseph, har du fått mig hit för att sitta och vara obehaglig, skall jag be att få gå min väg genast. Klara halsen, mon petit Joseph! Spela inte så retiré som din namne i bibeln. Du har något i kikaren, och du behöver mig.»

»Hm, hm! Var inte så hetsig, lilla Marthe. Uppträd mera som din namne i boken du talade om. Det profiterar du mest på i längden.»

»Där är alltså profit i kikaren, mon petit Joseph? Låt höra nu, så är du hygglig. Det är naturligtvis någon utlänning som har för mycket

pengar för att hinna spela bort dem, inte? Eftersom du har skickat efter mig!»

»Ont om rika utlänningar för ögonblicket, lilla Marthe, och de som finnas tycka bäst om att spela bort sina pengar. Död säsong. Fördömt ont om pengar.»

»Du säger mig nyheter! Har du kommit hit för att låna av mig? Går inte, mon vieux; har mina pengar fastlåsta i ryska statsbevis. Ut med språket nu, Joseph! Vad är det du har i kikaren, om det inte är någon utlänning?»

»Hm, hm, vad man är het på det! Ja, det är möjligt jag har något i kikaren.»

»Det är säkert som ett berg! Det enda jag inte förstår är varför du har den vackre Theodor med.»

Herr Swoboda rätade häftigt på sig och gjorde ett vasst utfall med ögonen mot Marthe Méthuy, som parerade det utan att blinka. Herr Schaubel insköt:

»Tala inte så där om Swoboda, lilla Marthe. Det är han som hjälpt oss till ett nödvändigt rörelsekapital. D. v. s. det var han som gav grundfonden. Under min hand — haha! Ja det skulle man kunna säga! Under min hand förökades denna fond trettiofemdubbelt!»

»Vad menar du?»

»I går afton i kasinot! Ecusystemet, du vet.

Det gick charmant. Det var överfullt vid nummer tre, och Swoboda och jag spelade våra roller som mästare.»

»Ecusystemet! Inte för nytt, det får jag säga!»

»Nej, min lilla, men det är oftast de äldsta tricken som gå bäst. Jag hörde det sägas senast i dag på tåget av en engelsman. Han sade han var författare. Var var det du bodde, lilla Marthe?»

»Här i Nice, Rue S:t Jean. Jag tar emot dagen efter juldagen.»

»Jag tänker inte komma på visit förr, var lugn. Och...?»

»Och vad?»

»Jag menar, nu medan Hello är i San Sebastian...»

»Fiche-moi la paix! Jag bor ensam, så mycket du vet det!»

»Det är charmant! Det är charmant! Och du har ju mest bott i Nice och Cannes de sista säsongerna, inte sant?»

»Ja. Vart är det nu du vill komma?»

»Du skall flytta till Monte Carlo i morgon, lilla Marthe. Du är litet blek. Jag tror ett luftombyte skulle göra dig gott. Jag har sett ut en charmant våning åt dig, Rue de France 2, sjuhundra franc för ett halvår, möblerad, med utsikt över havet, och...»

»Rue de France 2 — vem bor under eller bredvid?»

»Haha, haha! Man är klipsk! Man är intelligent! Ingen särskilt bor under, men det bor en ensam herre bredvid. Det blir din uppgift att se till att han inte blir så ensam längre.»

»En herre — då är det den rike utlänningen i alla fall! Varför pratade du nyss och sade nej?»

»Jag svär! Det är inte någon utlänning, det är bara en monsieur Lebaux, Etienne Lebaux, krupiär i Kasinot.»

»Ah-h-h! Men det är då för gammalt! De gå aldrig!»

»Hm, lämna det åt mig, lika lugnt som jag lämnar detaljerna åt dig. Jag har studerat alla krupiärerna nu i två månaders tid — jag har haft gott om fritid, som du kanske vet. Det är den mest kärlekshungrige krupiär i hela kasinot. Han slukar varenda dam vid bordet med ögonen.»

»Hm. Det är den värsta sorten. Jag menar för allvarliga saker. I dag här, i morgon där.»

»Lebaux blir olika, det är jag viss på. Han är verkligt hungrig, ser du, en stor obesvarad låga i hjärtat.»

»Då är han inte så vacker som sitt namn?»

»Ah — jo, han ser inte illa ut. Men jag tror han är blyg. Men du får inte svårt att uppfostra honom, lilla Baise l'oreille.»

»Akta dig! Akta dig, oförskämde —»

»Seså, lilla Marthe, jag menade ingenting ont. Jag vet ingenting om dina kyssar annat än ryktesvis, tyvärr. Om det inte vore så absurt, skulle jag tro att du vore Hello Férenc trogen, t. o. m. då han är i San Sebastian.»

Herr Schaubel gjorde en kort paus och såg på Marthe, nästan tiggande. Hon avvisade dessa blickar utan vidare.

»Och du tror att han kan slå dina nummer, sade hon, om jag ber honom?»

»Är jag idiot? Är jag född i dag på morgonen? Ånej, det är andra planer, man har. Du skall få höra dem senare i Monte Carlo. Och vi tre skola lyckas, det känner jag på mig. Jag är i tur! Jag mötte två dominikanermunkar i dag två gånger efter varandra. Det är en sak som aldrig slår fel. Ah, vi skola bli rika! Vi skola dra pengar ur det där kasinot. — Garçon!»

Herr Schaubel klingade med skeden mot kaffeglaset. Kyparen skyndade fram.

»Hur mycket?»

»Tre franc, sjuttiofem centimer, det hela, herr baron! Tackar, herr baron... Farväl m'sieu-dame.»

M:lle Marthe Méthuy och hennes två följeslagare gingo långsamt bort över Place Masséna. Solskenet vällde ned i en bländande vit över-

svämning. Duvorna flaxade, och militärmusiken hördes borta från Promenade des Anglais.

»Herr baron sade han», mumlade herr Joseph Schaubel. »Vad säger du till det, lilla Marthe? Mitt utseende är nu en gång adligt, efter min farfar. Tänk, när vi fått ut pengarna! Då blir jag greve, allra minst, och med pengar, vilket är ovanligare.»

III.

Monsieur Etienne Lebaux, 2 Rue de France, Monte Carlo, var tjugufem år gammal och hade tjänstgjort som krupiär i kasinot i ett års tid, efter att med heder ha genomgått den förberedande ettåriga krupiärskolan. Han var ren fransman (icke med den i dessa trakter vanliga tillsatsen av italienskt blod), född uppe i bergen i Alpes Maritimes, det departement, vari även furstendömet Monaco ligger inneslutet. Han var en rätt vacker gosse med den smidiga, men litet undersåtsiga figur som är typisk för folket i dessa trakter; och hans karaktär kunde gott löna ett studium — herr Joseph Schaubel hade ju som vi sett kommit till denna uppfattning.

Hörde man Etienne tala, är det dock tvivelaktigt att man till att börja med fick denna uppfattning; hans tal var en handelsresandes. Det

var den idealistiska sidan av hans själ som på detta vis sökte skaffa sig en skyddande förklädnad. Ty Etienne var egentligen en stor idealist på det enda område, som verkligt intresserar hans nation — förhållandet till kvinnan. Därmed är icke sagt att han var det så som en german är det — så eterisk blir en fransman aldrig. Men Etienne dyrkade verkligen kvinnorna med en icke långt ifrån germansk idealism. Och skamsen över något som hans umgänge tydligt bevisat honom vara den största dårskap, sökte han skyla det genom att överbjuda sina vänner i cynismer, då de tillsammans — vilket de gjorde så ofta de voro fria från tjänstgöring — diskuterade de erotiska problemen och damerna i kasinot. Etienne hade haft ett par äventyr, men de hade utspelats inom hans egen klass och lämnat hans romantiska fantasi kall. Vad han ville, vad han drömde om, var en verklig dam — precis som Bel Ami, om vilken han aldrig läst. En verklig, fin dam — det måste vara paradiset. Han sökte opartiskt bedöma sina chanser att nå detta paradis — de föreföllo honom något så när. Vår för inte han, när den motbjudande Pierre älskades av en verklig, levande storhertiginna, moder till två regentinnor...? Fichtre, en vacker dag... man fick se!...

Men han var blyg, det visste han, fast han inte

ville medge det högt för sig själv. Han kunde äta de vackra damerna i kasinot med ögonen, men om det hade gällt, och han stått vid paradisetts port med nyckeln i handen, säker på att den passade, hade han visst ändå aldrig vågat gå in . . .

Diable! Så är det att vara idealist.

Etienne hade en liten dubblett i andra våningen i huset nummer 2 vid Rue de France, gränsgatan mellan Monaco och Frankrike, vars ena sida tillhör det förra landet, medan den andra ligger i det senare. Det var ett lugnt, respektabelt hus, bebott av små rentierer. Etienne var den ende kasinotjänstemannen där. Mitt emot hans dubblett i trappavsatsen låg en trerumslägenhet, som varit outhyrd någon tid. Sist hade där bott en polsk baron med sin fru. De hade plötsligt rest sin väg, décavés, slutspelade; och Etienne, som kastat drömmande blickar på den unga baronesan, hade avskrivit detta svärmerikonto och börjat projiciera sina drömmar i andra riktningar.

En vacker dag i juli såg han ett flyttlass köra bort från husporten, när han kom hem vid sextiden på eftermiddagen. Han gjorde en fråga hos portieren och fick reda på att våningen mitt emot hans dubblett var uthyrd.

»M:me Méthuy från Paris har hyrt våningen,

monsieur Lebaux», sade portieren. »Hon är änka.»

»Har hon någon titel?» frågade Etienne.

»Det vet jag inte, monsieur Etienne. Men hennes ögon! Och hennes figur... Zut! Min hustru skall städa åt henne.»

Etienne kände en liten ilning i ryggen och gick långsamt upp för trapporna, med sina drömmar redan kretsande i en myggsvärm kring den nya hyresgästen. Han såg henne emellertid inte denna afton; men nästa morgon, då han skulle ge sig ned i kasinot vid halv tiotiden, kom hon just ut ur sin våning och gick ned för trapporna strax före honom.

Det vill säga *gick* Etienne? Han visste det inte. Han visste ingenting... diable, diable!... Det var som om blixten slagit ned i honom. Det var en dam! Ögon, figur... den dumme portieren hade verkligen rätt. Hennes ögon voro djupa och svarta som de vulkaniska sjöarna i Auvergne, där Etienne varit en sommar, och hennes växt som en ung vinranka... Och hennes mun... En sådan blick hon gett Etienne, hastigt, korrekt, och likväl ej ointresserad... Kunde hon verkligen redan vara änka?...

I varje fall var hon en dam, av det bästa sällskapet. Det behövdes knappast en blick för att se det.

Etienne skötte sin tjänstgöring i trente-et-quarantesalen i kasinot i en vaken dröm. Hon bodde mitt emot honom, i samma hus, och hon var ensam . . . Han höll på att räkna fel ett par gånger, då han lade upp korten, och fick urskulda sig hos bordschefen med en blick. Bordschefen, som satte värde på Etienne, nickade överseende. Det var ju så fördömt varmt.

Plötsligt slog blixten åter ned i Etienne. Vem var det som kom in från ruletsalen om inte hon?

Hon tog plats mitt emot honom medan aningen av ett igenkännande småleende för ett ögonblick svävade på hennes läppar. Hon tog fram en guldbörs ur sin väska, tömde innehållet framför sig och ordnade det i små staplar. En av tjänarna skyndade sig att ge henne några markeringskort och en av de nålar som brukas för att markera med. Etienne fick äntligen ljud i sin tunga igen:

»Faites vos jeux, messieurs!»

Hon satte ut tre louisdorer på rött med en liten tveksam gest. Etienne ropade ånyo:

»Faites vos jeux, messieurs . . . Rien ne va plus!»

Därpå började han lägga upp korten, full av en het önskan att svart skulle få fyrtio. För att förstå denna hans önskan och en del av det ef-

terföljande är det måhända bäst att vi ägna några rader åt trente-et-quarantespelet.

Trente-et-quarantespelets princip är att sex kortlekar, nybrutna under publikens kontroll, blandas vid bordet av krupiären och därpå kuperas av en av spelarna. Efter att ha uppmanat spelarna att sätta, med de ord Etienne ovan använde, lägger krupiären upp korten i två rader, först en och så en. Den övre raden gäller svart, den undre rött. Så fort sammanlagda poängsiffran i någon av raderna når minst 31, är denna rad färdig, den av de båda raderna, som kommer närmast 31 i poängtal vinner. Exempelvis, första raden, hjärter kung (= 10), klöver tia (= 10), klöver fyra (= 4), ruter sexa (= 6), hjärter femma (= 5) — raden har 35; krupiären börjar undre raden, som på liknande vis får exempelvis 33, och i så fall vinner, eftersom 33 är närmare 31 än 35 är. — Dessutom finnas två ytterligare chanser, couleur och inverse, beroende på vad färg första kortet i den vinnande raden har; men vi vilja ej bereda läsaren för stora själsansträngningar.

Etienne lade upp. Första raden — svart — fick 32, andra raden 36. Svart hade vunnit... Etienne lyckades åter få ljud i tungan och ropa (det är i parentes en regel att orden svart och inverse aldrig få nämnas av krupiären):

»Rouge perd et couleur.» *)

Därpå såg han sin kollega mitt emot draga in allt vad som fanns på rött och kastade hastigt en blick av stum sorg på henne. Han sökte få den att säga: det var inte mitt fel, madame. Jag ville blott alltför gärna . . .

Hon smålog, mycket svagt, men icke för svagt att han inte kunde uppfatta det, och tog vårdslost fem nya louisdorer ur sin lilla stapel. Hon satte dem åter på rött och böjde huvudet över markeringskortet för att anteckna.

Resten av förmiddagen gick förbi i samma vakna dröm för Etienne. Han lade upp; hon satte och förlorade. Trots hans hetaste böner vann hon knappast en enda gång. Plötsligt, just då han skulle ha avlösning, reste hon sig och gick. Etienne såg efter henne med tyst förtvivan. Han hade ofrivilligt kommit henne att förlora över åtta hundra franc . . . Hur gick det nu? . . . Det var en vacker början . . . Ah, fichtre de fichtre! . . .

Men om hon kunde spela bort så mycket utan att visa någon sinnesrörelse, var hon naturligtvis rik . . .

Ödet var grymt mot Etienne under den när-

*) D. v. s.: rött förlorar, och likaså couleur (den ovan nämnda chansen).

maste tiden. Dag på dag kom hans förtjusande granne från 2 Rue de France in till hans bord i trente-et-quarantesalen. Varje dag stannade hon där ett par timmars tid, ständigt sättande och ständigt förlorande. Etiennes ögonspråk var värdigt Max Linder: Madame, madame... det är inte mitt fel... var då försiktig, chère madame... Ah, min Gud, tvåhundra franc till... Och hon sätter trehundra till på rött... Bon dieu de bon dieu... hur skall det gå?... Skall jag försöka räkna fel, riskera min plats? Svart får trettiotvå — ah, Gud vare lov, rött får trettioett, hon vinner för en gångs skull!... Men hon fortsätter, den lilla vansinniga, hon fortsätter ju! Förstår hon då inte att hon inte kan vinna?... Svart trettioåtta — skulle hon vinna?... Rött fyrtio! Om igen förlust alltså — hur mycket har hon förlorat i dag?

Så ungefär surrade tankarna i Etiennes huvud, dag efter dag, medan m:me Méthuy från Paris på sin stol mitt emot honom nervöst snodde fingrarna om varandra och tummade på en liten fetisch — en puckelryggig terrakottatiggare. Varje dag tyckte Etienne, att hon blev blekare och det svarta djupet i hennes ögon allt djupare och svartare. Stundom kastade hon en blixtsnabb liten blick på honom liksom tiggande om litet tur, och varje gång gick ett salt stingande svärd ge-

nom honom. Han var inte religiös — han hade fått sin undervisning i en école communale — men första söndagen efter början av hennes spel i kasinot gick han upp i katedralen i Monaco — han hade fritt under förmiddagen — och offrade med en hastig blick kring sig ett vaxljus för hennes räkning åt den helige Antonius av Padua. Ett dussintal tavlor med inskriften: Merci S:t Antoine kring dennes förgyllda träbild i templet intygade effektiviteten av detta helgons förböner. Men på eftermiddagen dagen därpå — hon var osynlig söndag eftermiddag — förlorade hon på nytt sjuhundra franc...

Denna måndag blev avgörande i Etienne Lebaux' liv.

Hade han vågat följa sitt hjärtas impulser då han vid sjutiden lämnade kasinot hade han gått rakt fram till henne för att söka trösta henne och förklara sin oskuld i hennes förluster; han såg henne sitta på en soffa på kasinoplatsen, tankfullt betraktande de förbiströmmande människorna. Men om inte redan hans idealistiska natur kommit honom att skygga för ett sådant tilltag, hade han måst uppge det av hänsyn till reglementet för krupiärerna, som på det strängaste förbjuder dem allt umgänge med kasinots gäster. Följaktligen gick Etienne med långsamma steg nedför hamnavenyn, trampade genom en av de långa

gatorna i Condaminekvarteret, tillbaka längs en av dem som därifrån föra upp i villakvarteren ovanför Grand Hôtel — allt utan att tänka på vilken riktning han tog, så upptagen var han av henne. Kunde han inte göra något? Skulle han våga tilltala henne, söka ge henne goda råd, varna? Det föreföll honom som ett sådant vågstycke varje ny gång han tänkte på det, att han instinktivt ryggade tillbaka — en verklig dam, blanda sig i hennes affärer, hon skulle skratta ut honom... Plötsligt befann han sig framför Charlots lilla bar mitt emot Hôtel de Russie och gick in för att få något att äta. Där var den vanliga blandningen av halft slutspelade kasinogäster och krupiärer. Etienne åt utan att veta vad man satte för honom, drack kaffe och satt kvar så länge att kyparen Bartho kamratligt puffade till honom i ryggen för att få honom att ge plats åt nya gäster. Han betalade och gick ut. Ute var det redan full natt. Han såg på sin klocka. Den var nära elva. Elva! Hans tjänstgöring var förbi för dagen; han gick långsamt hemåt genom planteringarna. Kommen till huset n:r 2 i Rue de France öppnade han dörren utan att ägna en tanke åt sina aftnars övliga petit verre på Columbiabaren runt om hörnet.

Elektriciteten i trappuppgången var i olag sedan i går; han gick trevande uppför trapporna

till andra våningen. Plötsligt spratt han till på översta trappsteget, vid att hans fot stötte mot någonting. Han tog ett steg tillbaka; därpå böjde han sig fram och kände sig för med handen.

Hans hand mötte någonting mjukt; han lät fingrarna glida däröver, och plötsligt lutade han sig med en hastig ingivelse ned och slog armarna om föremålet som låg vid hans fötter. En kvinna! En kvinna som låg där avsvimmad eller . . . Kunde det — kunde det vara — — Han slet upp dörren till sin dubblett, fick eld på en tändsticka med vänstra handen, under det den högra fortfor att hålla den okända upplyft. Äntligen hade han fått eld på ett ljus — hans lemmar skakade som i frossa — och vände halft tvekande blicken mot den person han höll i sina armar, och som ännu ej givit minsta livstecken ifrån sig.

Det var *hon*.

Etienne kände en blodvåg skölja upp mot tinningarna. Hon! Äntligen ett tillfälle . . . därpå slogs han av besinning. Hon rörde sig ju inte. Var hon död? Här i Monte Carlo var ju allting tänkbart . . . Han lade henne hastigt på en schäslong, doppade en näsduk i vatten och började badda hennes panna. Hans blickar ströko över henne som i feber, nästan utan att se. Plötsligt gjorde hon en rörelse på schäslongen och förde ena handen halvvägs mot pannan.

»O Gud, o Gud», mumlade hon och lät den åter sjunka.

Etienne kunde äntligen röra sin tunga.

»Madame... madame...», stammade han, »vad har — vad vill ni att — skall jag springa efter en läkare —»

Hon slog plötsligt upp ögonen. De voro stora och glänsande som på en febersjuk. Etienne tyckte sig se rakt in i paradiset, eller kanske dess motsats.

»Vad skulle jag med en läkare?» mumlade hon. »O Gud, o Gud!»

Etienne strök upp sitt hår som fallit ned över pannan; det var fuktigt av svett.

»Men madame, jag måste... Vad har... vad vill ni att...»

Hans inre var för ögonblicket en valplats, där de två sidorna av hans väsen, den obetvingligt materialistiskt franska och den nästan germanskt-idealistiska, kämpade som två bältespännare. Innan han hunnit sluta den mening han påbörjat utan att veta vad han ville säga, var kampen emellertid plötsligt och oförklarligt förbi, och den idealistiska sidan hade segrat.

»Jag måste hjälpa er in i er våning, madame», sade han med nu nästan lugn stämma, »och hämta en läkare.» (Hans tankar hade hakat sig fast

vid läkaren som vid en livräddningsboj.) »Var är nyckeln, madame?»

Hon smålog trött och frånvarande, utan att svara. Etienne, som på nytt kände kampen i sitt inre börja, tog hastigt ljuset och lyste ut på trappavsatsen. Nyckeln låg där, nedfallen på en av marmorplattorna. Han öppnade dörren till hennes våning och gick tillbaka in i sitt ytterrum. Hon låg kvar som han lämnat henne, med slutna ögon. Med en skälvning i hela kroppen grep Etienne åter tag om henne för att bära henne över. Hon föll in mot honom, han kände hennes andedräkt i en het ström vid sitt vänstra öra, och ett ögonblick höll striden i hans inre på att vända sig till fördel för hans materialistiska jag. Därpå fann han sig stå i hennes tambur, hon lösgjorde sig från honom med en nervös rörelse och sjönk ned i en korgstol. I samma nu började Etienne förbanna sig själv, som varit så nära sina drömmars mål och låtit tillfället glida sig ur händerna. Ty nu blev han naturligtvis visad bort så fort han bara hämtat en läkare.

»Stäng dörren, är ni vänlig», mumlade hon plötsligt. »Jag fryser.»

Fryser! Etienne själv var i feber!

»Skall jag hämta doktor Truchet åt er, madame?» frågade han ödmjukt. »Känner ni honom?»

»Ingen läkare!» ropade hon häftigt. »Vad skulle jag med en läkare. Jag är alldeles frisk. Vill ni inte stänga dörren? Jag fryser.»

Etienne stängde dörren som en sömngångare och stod kvar med sitt ljus i handen.

»Ni hade svimmat, madame?» frågade han mekaniskt. »Behöver ni inte någonting? Skall jag åtminstone inte — —»

»Vill ni hjälpa mig in i rummet innanför?» mumlade hon lågt. »Där finns en schäslong. Jag är litet... yr i huvudet än... Hahaha!»

Hon började skratta hysteriskt. Etienne lade för tredje gången armen om henne och förde henne in i rummet bredvid, dit dörren stod öppen. Han hjälpte henne att lägga sig till rätta på schäslongen och sköt kuddarna under hennes huvud. Nästan utan att veta vad han sade, började han därpå:

»Madame, förlåt mig... bliv inte ond... är det — är det för kasinot som ni? ...»

Hon såg upp på honom från kuddarna med ett bittert leende.

»Vad skulle det eljest vara? Här i Monte Carlo! Alla mina pengar, alla, så när som en ynkelig rest... Ah, om man hade förbjudit mig — om jag aldrig hört talas om Monte Carlo! Allt, allt, hör ni!»

»På trente-et-quarante?» stammade Etienne.

»På trente-et-quarante», svarade hon trött. »Ni har ju själv sett något av vad . . .»

Hon avbröt sig och började plötsligt gråta, febrilt, stormande. Allt gick runt för Etienne. Utan att han visste hur det gick till, låg han plötsligt på knä för henne, betäckte hennes händer med kyssar och stammade halft obegripliga ord.

»Madame! . . . Ah, om ni visste . . . gode Gud, och jag som bett för er, som velat göra allt, vad jag kunnat . . . Ah, ah, ah, varför är jag då så vanmäktig!»

Småningom upphörde hennes gråt; hon reste sig upp och strök honom lätt över pannan. Nu var det han som var feberblek.

»Gå nu», sade hon. »Lämna mig.»

Han stirrade på henne med heta ögon.

»Ni . . . gör er ingenting?» mumlade han. »Det lovar ni?»

Hon betraktade honom med en hastig, nästan öm blick.

»Nej», sade hon. »Inte — inte ännu . . . Jag har en smula igen, och till slut måste väl det eländiga kasinot . . . Gå nu, jag ber er om det.»

Hon sköt honom ut genom tamburdörren. Han hörde det knäppa i låset. Denna gång rådde ej ens den ringaste skärmytsling mellan de båda jagen i honom. Han vacklade in på sin dubblett, kastade av sig sina kläder och lade sig. Men

hans tankar fortforo att snurra runt kring en och samma axel, liksom rulettskålen i kasinot; det surrade oavbrutet inom honom:

En gång till... inte ännu... Till slut måste väl kasinot... Och annars...?

Det hade gått timmar utan att Etienne somnat. Plötsligt spratt han till. Han hade råkat öppna ögonen och fann rummet fullt av ljus. Han hade glömt draga igen fönsterluckorna innan han lade sig. Det sken in genom fönstret: solen höll just på att lyfta sig ur Medelhavet. Men för Etienne tycktes det ett ögonblick att han stirrade på Marthe Méthuys feberlysande ögon i en tårslöja.

IV.

Nästan mitt emot kasinot i Monte Carlo ligger Klippan — den i havet utskjutande halvön Monaco, som helt och hållet består av en tjugufem meter hög granitklippa. Flera branta stigar och trappor samt en långsammare stigande körväg föra upp på dess plåtå. Mellersta delen av denna täckes av den gamla staden Monaco, med hus från en längesen svunnen, ohygienisk tid och med meterbreda gator, slingrade in i varandra som participialkonstruktionerna hos Livius då denne blir verkligt inspirerad. Öster härom lig-

ger furstens palats; västerut en gammal parkanläggning, med visshet en av de vackraste i Europa. Just framför denna parkanläggning, vid slutet av den enda gata som är bred nog att låta Hans Serenissima Höghet furstens av Monaco bil passera till och från högstdensammes slott, ligger Restaurant International, så kallad därför att en utlänning endast varannan månad finner vägen dit. English spoken, man spricht deutsch, si parla italiano, förkunnar en skylt på dess utsida med berättigad stolthet; tre påståenden, av vilka det skulle vara löjligt om åtminstone det sista ej vore sant, då alla mänpiskor här uppe tala italienska, om de överhuvud taget tala något språk. Restaurant International håller sig med en liten terrass, fyra fot över gatans nivå, och under soltälten på denna kan man finna svalka till och med på heta sommardagar. Är det en lugn afton, tränger Medelhavets sorl mot Klippans fot dit upp, lågt och smekande som duvkutter.

Sent på eftermiddagen den 23 juli 1913 sutto två herrar av obestämd, men exotisk typ vid ett bord på ovannämnda terrass. Den minste av dem, som hade ovanligt vassa och stickande ögon, läppjade under tystnad på en absint av sällsynt djupgrön kulör; hans kamrat, som hade en orörd Amer Picon framför sig, visslade sakta den senaste slagdängan, la valse des brunes, under det

han tankfullt stirrade bort på pinjerna i parken. Österhimlen hade redan börjat antaga de purpurreflexer, som följa med solnedgången här.

Plötsligt sköt den vassögde absintglaset ifrån sig med en muttrad svordom:

»Satan, vad hon ger sig tid! Så är det att ha fruntimmer med i allvarliga affärer, Schaubel. Du skall få se att hon visslar oss något, och att allt går åt helvete!»

Herr Schaubel bet med euklidisk noggrannhet av sin picon på mitten, innan han svarade.

»Mycket riktigt och logiskt, broder, men vart hade vi kunnat komma i den här affären utan henne? Till och med djävulen måste ha en kvinna till hjälp för att förföra mannen.»

»Och han allena vet, hur långt vi kommer med ett fruntimmer till hjälp», morrade den vassögde.

»Seså, seså, Swoboda! Hör jag inte vagnshjul? Du skall få se att det är hon som kommer, som hon lovat, och i droska till på köpet!»

Herr Swoboda lyfte sina svartborstiga ögonbryn i misstro.

»Droska!» morrade han. »När spårvagnen går nästan ända hit! Hon skulle . . .»

Innan han hunnit avsluta sitt uttalande, rasslade det mot gatläggningen framför Restaurant International, och en droska höll inne. Marthe

Méthuy hoppade ut, gav kusken ett par silvermynt och gick, utan att avvänta växel, uppför trappstegen till den lilla restaurangens terrass. Herr Schaubel nickade hälsande åt henne; herr Swoboda fixerade henne vasst. Hon slog sig ned utan att fästa sig vid honom. Det var tyst under några sekunder; därpå återtog herr Swoboda:

»I droska! När spårvagnen går nästan ända hit! Naturligtvis i droska! Som om —»

Hon knäppte otåligt mot honom med två fingrar.

»Flûte, min vackre Theodor! Prata inte för många dumheter. Om jag vill ta en droska, så tar jag den.»

»Naturligtvis! Som om du inte redan hade ödslat bort nog pengar! Hade inte Schaubel och jag haft lycka med oss i rulettsalen — var stode vi nu? Sju- eller åtta tusen har du spelat bort inne hos den idioten till krupiär. När jag tänker på att jag kan spela mitt system —»

Herr Schaubel smällde till sin kollega på axeln med en silkesnädduk, som bar en okänd stats brokiga nationalfärger.

»Håll mun, Swoboda! Marthe har rätt. Prata inte mer dumheter än som är oundvikligt för dig. Tala med Möcke från Dresden om ditt system, inte med oss. Nå, lilla Marthe, vad har du utrett för dina pengar?»

»Får jag fråga, tänker du klaga över utgifter-
na på samma sätt som den vackre Theodor?»

»Du borde känna mig. Det var ju meningen
från början att du skulle förlora, så att han såg
det. Jag klagar aldrig över pengar som jag sät-
ter in i ett sådant företag som vårt. Jag vet att
de få myllas ner som ett senapsfrö för att växa
upp till ett stort och härligt träd. Om jag inte
ser dem under mellantiden, så vet jag i alla fall
att de äro där de skola vara.»

»Du klagar alltså inte över dina sjutusen?»

»På intet sätt, lilla Marthe. Jag anser dem
som ett tämligen stort senapsfrö, det är allt. Jag
vann dem i rulettsalen, du förlorade dem i trente-
et-quarantesalen. Kasinot gav, kasinot tog, jag
klagar inte.»

»Och jag skall inte ta spårvagnen hem?»

»Tag en bil, om du vill. Det är bara en sak,
jag ber dig om.»

»Vad då?»

»Att du låter mig få veta, hur det står för oss.
Det kunde ju hända att jag inte kan skaffa myc-
ket flera pengar. Turen kan brista. Och vi mås-
te ha ett kapital, när vi gå till handling. Alltså?»

Marthe Méthuy drog av sig handsken och snod-
de ett ögonblick på en ring.

»Vill du beställa mig en absint?» sade hon.

Herr Schaubel stirrade ett ögonblick på henne;

absint var annars inte den dryck, hon hängav sig åt. Han knackade och beställde. Utan att säga något betraktade han hennes små vita fingrar medan hon lagade till den opalskimrande giftdrycken och hastigt tog en klunk av den.

»Du är nervös», sade han. »Jag kan inte tro att du bryr dig om vad Swoboda sade.»

Hon skakade häftigt på huvudet och teg ett ögonblick. Därpå sade hon:

»Naturligtvis är det inte Swoboda.»

»Din vän Hello Férenc?»

»Flûte!»

»Vem då?»

»Helt enkelt jag själv.»

»Du själv? Du nervös för dig själv?»

»Ja, Joseph. Jag är en dumbom, men . . . Du vet, ibland är det som man hade en vikt i hjärtat. Det sjunker och sjunker.»

»Marthe! Sannerligen . . . Tror du inte att vi lyckas?»

»Jag . . . jag vet inte.»

»Men barn! Sannerligen om jag känner igen dig! Är du Marthe Méthuy, eller ha vi kommit till någon med samma namn och annat huvud?»

»Det är inte huvudet, Joseph, det är hjärtat.»

»Seså, Marthe! Det är spelet i trente-et-quarantesalen som tagit på dina nerver. Lugna dig, det är ju placerade pengar, ingenting annat. Det

var ju en viktig del av vår plan att du skulle förlora där. Nu är du nervös i kväll för spelet och tror att det är för någonting annat. Berätta oss hur det står, så skall du få se att du blir dig själv igen under tiden.»

Marthe Méthuy tog en ny klunk ur sitt absintglas.

»Du har väl rätt, Joseph. Jo, allt har gått utmärkt. I förrgår natt gjorde jag hans bekantskap . . . Theodor, min ängel, om du gör en sådan grimas till, så skjuter jag dig på fläcken! Du vet, att jag aldrig pantsätter den här?»

En liten browning med pärlemobeslag dök blixtnabbt upp ur något gömställe i Marthe Méthuys promenaddräkt och pekade en sekund rakt mot herr Theodor Swobodas panna. Herr Swobodas pupiller vidgades för ett ögonblick av förskräckelse till ett knapphålshuvuds storlek. Därpå försvann browningen ur synhåll, och Marthe Méthuy återtog utan att skänka herr Swoboda ytterligare en blick:

»Jag hade arrangerat allt, felfritt, om du vill tro mig, Joseph.»

»Jag tror dig helt och hållet», insköt herr Schaubel beundrande.

»Men jag kan anförtro dig att det var lättare för mig att spela min roll, än jag tänkt. Jag hade en mer än vansinnig otur i förrgår — men det

har jag redan skrivit till dig om. Du gav mig tolvhundra i söndags, kasinot tog ifrån mig dem, den ena louisen efter den andra, säkert som en maskin, på måndagen. Först hundra på rulett, så sjuhundra på trente inne hos honom. Vid sju-tiden gick jag ut och hämtade frisk luft. När jag kom igen, var han inte krupiär vid bordet längre. Kanske skulle jag ha sparat de fyrahundra jag hade över, eftersom han inte var där, men jag var galen. Jag förlorade allt så när som en louis-dor utan att han ens fick lov att se på. När jag gick klockan elva, var jag färdig till vad som helst. Jag gick direkt hem — där var inte ljus i trappuppgången; jag satte mig i min trappavsats och väntade. Klockan halv tolv hörde jag honom komma. Jag kastade mig rak lång på trappavsatsen och väntade. Han fann mig, och ...»

»Och?»

»Han var mycket vänlig mot mig... bar mig först in till sig och ville springa efter en läkare. Jag spelade alldeles förbi — men jag har redan sagt dig att jag knappt behövde spela. Han ...»

»Ja?»

»Han bar mig in i min våning... mycket vördnadsfullt, och... vad var det, Theodor?»

Herr Swobodas drag, som ett ögonblick visat benägenhet att antaga likhet med den antika ko-

miska masken, stelnade blixtnabbt, och han stirrade hätskt i bordet.

»Skedde det något mera?» frågade herr Schaubel aktningsfullt.

»Jag orkar inte beskriva resten för dig. Han fick veta att jag förlorat nästan allt i kasinot — han hade ju själv sett mig förlora en del. Det lade jag naturligtvis tonvikt på . . . När jag brast i gråt blev han utom sig, på fullt allvar . . . till slut bad jag honom gå och han gjorde det, sedan jag hade måst lova honom att inte göra mig själv något. Jag sade honom, att jag har en smula igen, och att allt beror på hur det går när jag spelar med den.»

Herr Schaubel klappade i händerna.

»Charmant, charmant! Och du tror alltså att han är i ditt våld?»

Marthe Méthuy såg rakt framför sig.

»Fullkomligt», sade hon likgiltigt — för likgiltigt, slog det herr Schaubel. Hon tog en ny djup klunk ur absintglaset. Det gick en minut under tystnad, medan herr Schaubel tycktes helt upptagen av att rulla en cigarett, något som ej hindrade hans ögon att insuga varje drag i Marthe Méthuys ansikte. Han tände sin cigarrett och sade liksom i förbigående:

»Nå, och när tror du att . . .?»

Hon spratt till.

»Jag ... jag vet inte. Brådskar det?»

»Du vet ju själv ungefär hur vi stå. Var dag kostar pengar. Ju förr dess bättre. Dess mera kapital ha vi, när vi skola slå vårt slag. Alltså?»

Hon tog en ny klunk ur glaset.

»Jag skall göra mitt bästa», sade hon med en egendomlig klang i rösten.

Herr Schaubels drag stelnade en nyans. Han sög in tre drag ur sin cigarrett och stirrade på henne. Därpå vred han huvudet i riktning mot sin vän.

»Swoboda», sade han långsamt, »vad skulle du säga om vi hade sått vårt senapsfrö i havet?»

Herr Theodor Swoboda såg upp från sitt glas med ett uttryck som tydligt tillkännagav att han väntade finna sig själv ett mål för nya förolämpningar.

»Vad står på?» väste han.

»Jag frågade bara vad du skulle säga om vi hade sått vårt lilla frö i havet — jag menar om vi skulle ha kastat ut våra sjutusen — dina och mina — till ingen nytta.»

»Till ingen nytta!» Herr Swoboda flög upp från stolen med en min som om han velat bitas.

»Ja, skulle du göra affär av det?»

»Vem? ... Vad? ...» Herr Swoboda stirrade på sin vän utan att kunna få fram ett ord.

»Ah, ingenting ... jag tänkte bara på Marthe

här. Du vet hur lätt en kvinna tröttnar på ett allvarligt företag.»

»Marthe! Har Marthe tröttnat? Satan skulle... Vågar hon ställa till...»

»Så, så! Inte så hetsigt. — Marthe, mitt barn, varför är du så tyst?»

»Jag? Jag bryr mig verkligen inte om att... Gör upp dina affärer med Swoboda utan att dra in mig i dem. Jag har gjort allt vad på mig ankom.»

»Ja, det påstod du nyss. Du sade att du hade monsieur Lebaux i ditt våld. Det skulle väl inte händelsevis vara tvärtom? Det är väl inte händelsevis han, som har dig i sitt våld?»

Herr Schaubel hade lagt huvudet på sned som en fågel under sitt sista anförande; med hopdragna ögonlock iakttog han dess effekt på sin visavi. Marthe hade hastigt rätat sig upp på stolen och stirrade på Schaubel med vidgade pupiller under sina raka svarta ögonbryn. Herr Schaubel upprepade oberörd:

»Det skulle väl inte vara han som har dig i sitt våld — det skulle väl inte vara så att krupiären Lebaux äntligen gjort en erövring?»

Det kom liv i Marthe Méthuy.

»Vad menar du, Joseph? Jag... han ha mig... ah, du är — Vill du genast ta tillbaka! En krupiär! Mig!»

Hon hade två bjärta fläckar på kinderna och hennes röst skälvde av sinnesrörelse. Herr Schaubel viftade åt henne med sin brokiga silkesnäsduk som åt ett barn:

»Hahaha! Naturligtvis skämtar jag, eftersom du vill det... Men... det var ditt minspel nyss — du föreföll så likgiltig, för likgiltig för din framgång... seså! Jag har ju redan tagit tillbaka! Och det vore ju för löjligt — en krupiär ha vunnit Marthe Méthuy! Haha! För att inte tala om Hello Férenc...»

Han fixerade henne oavbrutet under hattbrättet. Hon avvaktade knappt slutet av hans anförande för att fortsätta sin hetsiga ordström — det såg åtminstone ut som om detta var hennes avsikt. Men i samma ögonblick som hon var på väg att tala, avbröt hon sig och stirrade tyst framför sig.

»Nåväl?» sade herr Schaubel med mild röst.

Hon spände blicken i honom.

»Joseph, jag skall vara uppriktig.»

»Men det är du väl alltid, kära barn!»

»Avbryt mig inte. Du var löjlig med ditt prat nyss...»

»Mer än löjlig.»

»Men — ja, skratta ut mig om du vill... Lebaux är bara krupiär, det är sant... men...

nåväl, kan du inte se att det just är därför som det finns två sidor till saken?»

»Just varför?»

»För att han är krupiär. Vore han miljonär — va la banque! Jag skulle inte tveka i tre sekunder.»

»Men eftersom han är krupiär, har du tvekat så länge?»

»Betänk, hur det går för honom, om —»

»Om? Vem är du? Är du Marthe Méthuy? Hur det går för honom, om —! Vid den levande, tror jag inte i alla fall att du är kär i krupiären! Får jag fråga, hur går det för oss, om —? Det intresserar dig visst mindre?!»

Marthe hade hastigt blivit blek. Hon stirrade framför sig utan att säga något. Herr Swoboda, vars ögon lyste som en katts, tycktes på väg att blanda sig i konversationen. Schaubel hejdade honom med en blick som en örfil, och återtog med plötsligt förändrad röst, under det hans ögon oavvänt iakttog den minsta skiftning i hennes minspel:

»Jag blev visst hetsig. Jag ber dig om ursäkt, Marthe! För att visa att jag förstår vad du menade, skall jag tala om för dig att jag själv hade tänkt sörja för Lebaux, om vi lyckas! Säg: när vi lyckas, om du vill, ty vi kunna inte misslyckas. Det är min avsikt, att han skall få en andel av vårt byte in-

nan vi lämna Monte Carlo, och jag lovar dig att jag skall sörja för det. Vad säger du till det? Är det nog för att lugna dig?»

För första gången på fem minuter vände hon åter ögonen rakt mot honom.

»Du hade tänkt på detta?»

»Tror du det var Swoboda?»

Hon kastade en blick på herr Swoboda, som nästan lika tydligt som denne herres minspel uttryckte sannolikheten för att han skulle ha tänkt på något dylikt. Därpå räckte hon enkelt sin hand åt Schaubel.

»Inga ceremonier oss emellan», sade denne avvärijande.

»Joseph», ropade hon, »jag vet vad du tror nu, men det är inte sant. Lebaux är ingenting för mig! Ingenting, hör du! Det vore ju löjligt, löjligt. Men jag kan inte rå för att jag ser att... att han drömmer om mig natt och dag, och — Men det gör detsamma. Jag skall arrangera allt med honom i kväll eller i morgon. Du får höra från mig. Adjö! Var lugn, Theodor, jag skall ta spårvagnen tillbaka.»

Hon försvann utför trappstegen till Restaurant Internationals terrass. Den vita, efter årets mod trångt åtstramade och nästan genomskinliga sommardräkten svepte sig och frasade kring hen-

nes underbara figur. Herr Swoboda stirrade efter henne med värtaliga ögon.

»Drömmer om henne, haha! Lebaux drömmer om henne dag och natt! Och ändå vill hon påstå, att han inte har sovit — —»

Herr Schaubel tystade sin kompanjon med en grimas, och knackade på kyparen för att betala.

»Finesserna i livet lär du dig nog aldrig, Swobodachen! Om det vore som du tror, så var lugn för att hon inte brydde sig för en pfennig mer om Lebaux. Var säker på att han har varit idel respekt; och när en man dyrkar en kvinna som Lebaux dyrkar Marthe, så vet man hur kvinnorna blir. Krupiär eller miljonär, det är samma snus för dem då. Och därför får vi kompromissa oss fram, Swobodachen.»

»Jaha, och hur mycket får vi offra på den här sköna kompromissen för Lebaux' skull? Du skulle ju sörja för att han får en andel av vårt byte innan vi lämnar Monte Carlo. Blir det hälften eller tredjedelen?»

Herr Schaubel gjorde upp med kyparen, som kommit framskyndande, innan han svarade.

»Lebaux' andel i vårt byte, som jag skulle sörja för? Jag glömde visst fixera beloppet för Marthe? En louis i drickspenningbössan, broder. Men röj inte summan på förhand för henne!»

V.

Fredagen den 25 juli 1913 ingick i Monte Carlo med det slags väder som man där väntar sig varje dag på året och i regel får. Solen sken, himlen var högblå och utan en sky; Medelhavet låg sammetsblånande. Människorna sutto i klungor på bänkarna på Kasinoplatsen, där de tama duvorna veno fram och åter som ett brokigt konfettiregn. Eller också hade man sökt skydd för den heta morgonsolen under Café de Paris' fasad, från vilken skuggan föll tung och svalkande som källvatten.

Klockan var icke mer än nio på morgonen då Jacques Audiou, chaufför till yrket, i sitt garage vid hamnavenyn fick besök av två herrar av främmande utseende, men som talade en förträfflig franska. Den ene av dem, den som Jacques Audiou lade mest märke till, var tämligen kortväxt, med borstiga svarta ögonbryn och ovanligt genomträngande blick. Det var emellertid icke han som förde ordet utan hans vän. Denne framställde utan vidare en begäran att få hyra Jacques Audiou's bil, som han hört rekommenderas, från och med nu till en obestämd tid på eftermiddagen.

»Gäller det en tur till Nizza eller Mentone, monsieur?» frågade Jacques Audiou.

»Till Italien, troligtvis», svarade den främmande. »Till Bordighera eller San Remo. Möjligen också upp i bergen, mot Aix-les-Bains till. Ni har era papper i ordning?»

»Naturligtvis, monsieur. Ni vill starta nu genast, monsieur?»

Den främmande skakade på huvudet och smålog.

»Min vän och jag tänker göra en titt i kasinot först», sade han. »Vi ville bara försäkra oss om edra tjänster i tid. Vi går nu upp i kasinot, och ni håller med bilen vid Gallerie Charles III, tills vi kommer. Det är möjligt att ni får vänta en stund, kanske ett par timmar. Här har ni 40 franc i förskott.»

»Det är precis hälften av vad jag tar för en tur till Bordighera, monsieur», skyndade sig Jacques Laudiou att svara, ty han var ej chaufför förgäves, och i själva verket var hela priset för den tur han nämnde jämnt fyrtio franc. Den främmande smålog utan att protestera, nickade och försvann med sin vän, under det Jacques Laudiou, som var provençal, hastigt tackade madonnan och ångrade att han ej hade begärt 100 franc. Han följde de främmande med blicken tills de försvunnit uppför den solstekta hamnavenyn och tog därpå itu med automobilen.

Klockan var något över halv tio samma mor-

gon, och kasinots förhall — l'atrium — hade just öppnats för spelare, som väntade på att komma in i spelsalarna klockan tio, då herr Robert Ek från Sverige slog sig ned på en soffa i sagda förhall och försjönk i dystert betraktande av sina skor. Att det var sina skor som herr Ek på detta vis betraktade, var en slump, men kunde ha varit en tanke; de voro den handgripliga symbolen på hans ställning för ögonblicket. Han hade vandrat sin bana slut i Monte Carlo, tycktes det; i varje fall hade hans skor gjort det. Denna morgon då han gick sin sedvanliga gång ned till kasinot, hade han frapperats av den tydlighet med vilken han känt hettan i trottoarstenarna. Inkommen i atrium hade han företagit en hastig besiktning: riktigt, bägge sulorna voro totalt genomslitna... Fördömt behagligt, ovanpå allt det andra! Skorna åt fanders också, och ett nytt par minst 12:50. Om han åtminstone kunde få fatt på de där svenskarna, han hört tala modersmålet på terrassen i går, och som lyckades smita undan då... Man fick hålla vakt här tills de visade sig. Skorna åt fanders, värden över en och ingenting i magen sen i går morse. Fördömt förtjusande. Hoppet stod till de båda svenskarerna som talat på terrassen... Men de hade naturligtvis rest. Annars hade de verkligen sett ut till en eller två louis...

Hunnen till denna punkt i sina morgonbetraktelser såg herr Ek upp. Två herrar, som han tyckte sig minnas från gratiskonserterna och som tyvärr sågo ut att vara tyskar eller något sådant, gingo förbi den soffa där han satt, men utan att låta sitt tungomål röja sig. Han såg dem slå sig ned borta vid bardisken, men utan att beställa någonting. Det såg ut som om de väntade på någon. Det gick emellertid tio minuter och en kvart, varunder herr Ek dels med periskopblickar bespejade ingångsdörrarna för att i rätta ögonblicket kunna torpedera de båda svenskarna från terrassen, dels tog sig tid att då och då se bort till de båda herrarna — deras utseende fängslade honom. Varje gång under denna tid som han betraktade dem, fann han dem sitta kvar på samma sätt, tysta och med ögonen riktade mot ingången. Onekligen såg det ut som om de hade samma ärende som herr Ek... Herr Ek kände ett flyktigt medlidande med dem om det verkligen var så. Plötsligt såg han dem resa sig och komma närmare. Nästan mitt för hans plats blevo de stående. En ung dam, som slog honom som bländande vacker, i en obeskrivlig, mycket snäv sommartoalett, hade hastigt kommit in genom ingångsdörren. Nu kom hon fram till de båda herrarna, som herr Ek iakttagit, och utbytte några snabba ord med dem.

Vad de sade kunde han inte höra, men han hade som en känsla av att de talade franska. Hon såg så naturnödvändigt fransk ut. Liksom till svar på en fråga från någon av sina visavier lät hon plötsligt ett föremål skymta upp ur sin guldlänkshandväska. Det tycktes vara ett litet fyrkantigt paket, i formatet sju till fyra centimeter (herr Eks begåvning en gång i skolan hade legat åt det matematiska). Nästan genast efter det hon visat detta paket, försvann hon med en snabb blick omkring sig (herr Ek fick tid att finna hennes ögon ovanligt svarta och nervöst stora). Och i samma sekund slogos dubbeldörrarna in till spelsalarna upp; folkmängden i atrium flöt in genom dem, som sugen av en virvel; och herr Ek, som sett de båda exotiska herrarna försvinna och hållit en hastig sista revy med den övriga människohopen i atrium, sjönk tillbaka på sin soffa, full av medvetandet om att en lång och ej osannolikt fruktlös vakt på de båda landsmännen förestod honom.

Men skorna... Och värden... Och den spisning på Charlots som bleve möjlig, om... De sågo ut till gott en à två louiser.

— — —

Klockan slog precis tio morgonen den 25 juli 1913, då monsieur Gustave Vaillant satte sig upp på chef-de-tablestolen vid trente-et-quarantebor-

det nummer två i inre salen. För ögonblicket spelade man endast vid två trente-et-quarantebord mot åtta rulettbord — ett tecken, sade de inbitna trente-et-quarantespelarna, på hur mycket säkrare deras spel var än ruletten; ett bevis på hur mycket mera banken tog in på denna.

Monsieur Gustave Vaillant hade varit i kasinots tjänst i tjugu år och alltså sett flertalet av de typer och personager, som ävlas på jorden, dra förbi sig. Under de sista sju åren hade han njutit detta skådespel från den upphöjda chef-de-tablestolen, varifrån han med orubblig värdighet bevakade kassinots intressen. Monsieur Vaillant var kortväxt, med en mage så rundad som månen i dess fülle, med modererade kajsermuskascher och mild, självbelåten blick. När han stödde sin hand mot bordet eller sitt runda knä, liknade hans fingrar fem små feta taxar, som strävade bort från en gemensam hållpunkt.

Morgonen den 25 juli 1913 satte monsieur Vaillant sig upp på sin chef-de-tablestol precis på samma sätt som alla andra gånger under de sista sju åren. Han anade föga att förmiddagen skulle medföra en inom kasinot ännu oerhörd tilldragelse. Han var ensam bordschef denna morgon. Mitt emot sig hade han Paul Simon och nedanför till höger Louis Rageot, två gamla kroupiärer, som hade bordskassan om hand. Allde-

les nedanför honom till vänster satt Etienne Lebaux, som var kortkrupiär för dagen. Monsieur Vaillant, som kände Etienne sedan rätt länge tillbaka och satte värde på honom, nickade vänligt åt honom.

»Fördömt varmt i dag, Etienne», sade han. »Vi får hoppas, att vi får det ledigt.»

Etienne mumlade någonting otydligt till svar. Monsieur Vaillant gjorde en invärtes reflexion att han såg ovanligt blek ut; les pe-tites femmes, mon Etienne, les petites fem-mes, gnolade han tyst för sig själv.

Under tiden hade Etienne blandat de sex kortlekar, han nyss brutit i publikens åsyn; en av spelarna — en fet engelska — kuperade, och Etienne lade den stora korthögen till rätta framför sig, sedan han tagit så stor del av den han kunde hålla i handen. Därefter klarade han halsen.

»Messieurs, faites vos jeux!»

Besynnerligt, tänkte monsieur Vaillant för sig själv, han låter som en nybörjare i dag. Därpå fick han annat att tänka på.

Hon var alltså tillbaka igen! Så, så! Han hade inte sett henne nu sedan måndagen, och han hade saknat hennes pikanta ansikte och hennes hastiga graciösa gester då hon satte ut. Hon var alltså igen för att spela... Han hade halvt väntat

att få se henne komma igen i ett annat syfte — för att begära sina respengar av kasinot . . . Han hade t. o. m. gjort ett litet förberedande överslag i huvudet över vad hon kunde ha förlorat — det ingick ju i hans plikter som chef-de-table att hålla reda på dylikt. Sju, åtta, högst tiotusen franc var den summa han satte henne till. Nå, då var det tydligen förhastad möda — hon hade ännu pengar att spela bort. Nu satte hon sig alldeles nedanför honom bredvid Etienne, som gav henne ett blixtnabbt ögonkast, som om han velat äta henne. Ah, sacrebleu, den där Etienne! Han var för komisk med sin ögonkurtis med damerna! Vraiment! Och ingen tycktes så mycket som lägga märke till hans blickar. Åtminstone inte den unga damen som nu satt här nedanför, och som innan hon satte sig gett honom, monsieur Vaillant, ett ögonkast ur sina mörka ögon, som kom det att krypa i hans runda rygg . . . Sacrebleu, sacrebleu! Man tog sig ut ännu vid femtio, tydligen! Monsieur Vaillant tummade sin modererade kajsermustasch med es-ist-erreichtmin. Etienne ropade ännu en gång:

»Messieurs, faites vos jeux! Le jeu est fait . . . Rien ne va plus!

Därpå började han lägga upp. Den unga damen med de bländande svarta ögonen hade ingenting satt, hon tycktes vilja vänta en smula.

Monsieur Vaillant kastade en blick kring bordet. Det fanns inte många spelare än. Hon satt ensam vid vänstra bordshalvan, som om hon velat söka ostört skydd i skuggan av monsieur Vaillant på chef-de-tablestolen. Vid högra bordshalvan satt det åtta personer; monsieur Vaillant lät blicken flyktigt glida över dem, medan Etienne lade upp. Han kände ingen av dem; det var nybörjare eller folk från rulettsalen som ville pröva lyckan här i dag. I rummet för övrigt fanns det ej en själ, så när som en enslig kasinovakt, som höll sig vid dörren till rulettsalen med händerna knäppta på ryggen. — Etienne hade slutat uppläggningsen. Svart hade fått trettiofem, rött trettiofyra.

»Rouge gagne et couleur!» ropade Etienne. Paul Simon mitt emot honom började betala ut vinsterna. Det gick blixtnabbt för honom att slunga guldmynten i vederbörlig mängd bort till de vinnande satserna. Han hade hunnit till en hög på fyra louisdorer strax framför en medelålders herre av obestämd men främmande typ, då något inträffade.

Herrn framför vilken de fyra louisdorerna lågo, gjorde en gest med handen för att draga dem och vinsten till sig. I samma ögonblick hördes en stämman från motsatta sidan av bordshalvan:

»Monsieur, vad menar ni? Låt bli min sats, om jag får bel!»

»Er sats? Monsieur, ni misstar er verkligen, om ni tror det är ni som satt de fyra louisdorerna. Det var jag som gjorde det.»

»Det var jag! Var god och låt bli min vinst, monsieur!»

»Aldrig, monsieur! Satsen är min.»

»Satsen är min! Krupiär! . . .»

Så långt hade saken kommit, då monsieur Vaillant ingrep. Han kastade en hastig blick till Paul Simon, som skakade omärkligt på huvudet: han hade inte sett vem som gjort satsen. Därpå lutade han sig ned och gjorde en snabb förfrågan hos Etienne; även där utan resultat. Etienne, som satt och stirrade på de upplagda korten, skakade blott häftigt nekande på huvudet till svar. Det såg ut som om han suttit och funderat på helt andra saker. Monsieur Vaillant steg ned från sin stol och gick bort till de båda tvistande, som fortfarande slungade ut energiska protester mot varandra: Monsieur, det går för långt! — Jag förstår inte hur ni vågar, monsieur! Monsieur Vaillant klappade den av de båda herrarna, som börjat striden, på axeln. Det var en tämligen undersätsig herre med borstiga ögonbryn och mycket vassa pupiller.

»Monsieur!» sade monsieur Vaillant långsamt

och med den lugna ton, som kuvar kvinnor, kypare och grälsjuka individer. »Monsieur, var god och låt mig ordna den här saken!»

Hela bordets uppmärksamhet var nu fastnaglad vid de båda stridande herrarna, som rest sig upp från sina platser, och vid monsieur Vaillant. Ingen lade märke till att den unga damen, som satt ensam vid andra bordshalvan bredvid Etienne, hastigt gjorde en rörelse med handen, som flyttade en liten packe i formatet sju till fyra centimeter ur hennes handväska upp i Etiennes hand, varifrån hennes egen hand återvände med en annan packe av samma format, vilken försvann ned i hennes väska. Ingen lade heller märke till att Etienne med ens blev blekare än ett lik och plötsligt började torka sig i pannan med näsduken — allt intresse vid spelbordet var koncentrerat på de båda stridande utlänningarna som tycktes beredda att flyga varandra i strupen tvärs över bordet. Därpå löstes spänningen hastigt. Den undersätsige mannen med de vassa pupillerna såg på monsieur Vaillant; monsieur Vaillant såg på honom.

Som genom ett trollslag kuvade hans lugna blick den vassögdes. Under en kort sekund irrade dennes genomträngande ögon förbi monsieur Vaillant bort till den unga damen på andra sidan om Etienne, gled oöfver henne och återvände

de därefter med ett surmulet uttryck till monsieur Vaillant. Monsieur Vaillant sade långsamt och utan att släppa sin visavi med ögonen:

»Nåväl, monsieur? Vidhåller ni ännu att det var ni som gjort satsen här mitt emot? Har ni inte möjligen misstagit er i alla fall? Tänk efter.»

Den vassögde gav honom en ny surmulen blick och föll därpå tvärt till föga. Han satte sig ned på sin stol, utan att svara, mumlande något ohörbart, sannolikt en utländsk svordom. Monsieur Vaillant nickade åt Paul Simon att fortsätta med utbetalningen och steg åter upp på sin stol bakom Etienne, i det han för sin del mumlade:

»Man skulle ha lov att kasta ut den sortens figurer, Etienne! Var lugn, jag skall hålla ögat på honom — det är säkert en tysk.»

Etienne svarade inte; monsieur Vaillant, som mönstrat den vassögde herrn med ännu ett ögonkast och funnit honom lutad över sitt markeringskort, klappade sakta Etienne på axeln:

»Fortsätt, Etienne.»

Etienne klarade halsen.

»Faites vos jeux, messieurs! Messieurs, faites vos jeux!»

Man började sätta. Monsieur Vaillant såg den herre, som just hållit på att berövas sin vinst av den vissögde, sätta ut femhundra franc på rött bredvid de från förra gången kvarstående åtta

louisdorerna; monsieur Vaillant nickade för sig själv: nu var det tydligare än någonsin vem det var som satt förra gången. Därpå spratt han till. Den vassögde herrn mitt emot den andre hade dragit fram en sliten plånbok och plockat upp en femhundrafrancsedel. Med en bister blick på monsieur Vaillant kastade han sedeln bort till Louis Rageot.

»På rött», morrade han. Ni får ansvara för den.»

Voilà! Han var inte generad över att just ha blivit ertappad på bar gärning, han vågade göra insinuationer! Canaille! Det skulle sannerligen vara bättre rensning av gästerna i kasinot. Monsieur Vaillant mumlade en liten ed för sig själv och vände därpå blicken till vänster, till henne, för att glömma den vassögde slyngeln. Hade hon någonting att spela med, stackars barn?... Ja, verkligen; en femhundrafrancsedel låg framför henne. Hon fingrade på den med ett förtjusande uttryck av villrådighet. Plötsligt räckte hon den till Etienne; för att få den växlad, tänkte monsieur Vaillant. Men parbleu!

»Vill ni sätta den på rött», mumlade hon hastigt till Etienne.

»Hela sedeln, madame?»

»Ja... ja, hela sedeln.»

Etienne lydde henne med en mekanisk gest

utan att se på henne, under det monsieur Vaillant gav henne en medlidsam blick. Det låg inte fler pengar framför henne, och han visste att hon alltid lade upp hela sin dagskassa vid början av spelet. Alltså var det hennes enda chans! Lilla dumbom, mumlade han och såg ned på hennes snäva blus, som hävde sig kort och häftigt; lilla dumbom!

»Rien ne va plus», ropade Etienne. Han måste visst också vara nervös för hennes räkning, tänkte monsieur Vaillant, så darrade han på rösten. Sacré nom, min lille Etienne, det har du ingenting för! . . . Haha! Ja, faktiskt darrar han inte på handen, denne Etienne, som eljest är så automatisk! Parbleu! Kung, åtta, femma, nia — trettio-två för svart, illa, illa, lilla dumbom där! Staccars lilla dumbom — rött får kung, kung, tia . . . och holla! Tenez, ett äss! Trettioett för rött, trettio-två för svart — —!

»Rouge gagne et couleur!»

Etiennes röst var ännu inte stadig; monsieur Vaillant kunde inte undgå att lägga märke till det, medan han med ett beskyddande och välvilligt leende såg ned på henne från sin stol. Han väntade att få se henne dra hem sina tusen franc; till sin häpnad såg han henne luta sig fram till Etienne, som kastat en hastig, frågande blick på henne, och hörde henne mumla:

»Låt det hela stå!»

Seså, seså! Hon hade beslutat att forcera lyckan, att storma den i sitt fäste! Ack, ack, det är ett fäste som sällan tas med storm — och nästan ännu mera sällan med belägring, det är sant . . . Monsieur Vaillant strök sig tankfullt om mustaschen, för ett ögonblick full av minnen — minnen av andra, som han sett försöka storma lyckan här. Därpå erinrade han sig sina plikter och kastade en blick på andra bordshalvan. Tenez! Låto inte både den vassögde herrn och hans antagonist från en stund tidigare hela sin vinst stå! Deras fiendskap nyss hindrade dem alltså inte från att sänjas i spelet. Vinsterna voro utbetalda över hela bordet. Etienne tog åter tag om kortleken:

»Messieurs, faites vos jeux . . . Le jeu est fait . . . Rien ne va plus!»

Monsieur Vaillant följde mekaniskt hans hand med ögonen, under det den lade upp korten. Fyra, nia, dam, sexa, trea — ser man på, svart har trettiotvå igen! Den här gången, stackars lilla dumbom där, går det inte som sist. — Äss, knekt, femma, tia, — va donc! en femma till! Trettiott! Rött får återigen trettiott! Men det är ju fabulöst! Monsieur Vaillant stirrade på det lilla mörka huvudet strax nedanför sig. Hur såg hon ut nu? Var hon glad? Hon smålog hastigt mot Eti-

enne, som åter givit henne en frågande blick, och sade liksom förut:

»Låt det hela stå.»

Va donc! Va donc! Monsieur Vaillant kastade en blick på henne, vari medlidandet nu blandades med respekt. Hon hade åtminstone kurage, det var säkert. Allt eller intet! Han såg bort på den andra bordshalvan. Med en lätt känsla av förvåning märkte han att de båda antagonisterna ännu ej uppgivit sitt samstämmiga spel. Den vassögde besvarade med en surmulen böjning på huvudet krupiärens fråga om de tvåtusen skulle stå kvar på rött; hans fiende från en stund förut, som försiktigt genomräknat sin vinst, satte nu åter ut den på rött — tvåtusensexhundrafyrtio franc.

De närmaste tre kvarten kommo monsieur Vaillants av naturen tämligen små ögon att växa. Det var icke det, att rött kom ytterligare sex gånge, ty han hade sett större serier än på åtta; det var det spel han såg bedrivas av tre personer, som inte kunde ha något med varandra att göra, och som icke desto mindre spelade som om de följt en enda, gemensam spelplan — den vassögde, herrn mitt emot honom och — under över alla under — den unga damen just nedanför monsieur Vaillants stol. Hennes ursprungliga femhundrafrancedel hade sannerligen vuxit som en

rullande snöboll. Ej en enda gång hade hon till en början tagit hem något. Med femte gången rött hade hennes sedel hunnit föröka sig till sextontusen franc — fyratusen över maximum — och monsieur Vaillant hade endast väntat sig att se henne gå med denna sagolika dagsvinst. Men nej! Hon drog hem sina överskjutande fyratusen franc, stoppade ned dem i sin väska och lät tolv-tusen stå kvar utan att längre förändra en min. De tolv tusen blevo tjugufyratusen; åter drog hon in vad som översköt maximum och lät resten stå; åter kom rött, och åter, och varje gång hopade sig ytterligare tolv tusenfrancsedlar framför henne. Sextiosjutusen franc var hennes vinst, kalkylerade monsieur Vaillant hastigt. Och de båda herrarna på andra sidan — deras förtjänst var nästan jättelik! Ej nöjda med att spela med maximum på rött, hade de samtidigt, liksom drivna av en underbar gemensam impuls, också börjat spela på couleur och inverse — båda varje gång på samma chans och båda varje gång med osviklig framgång.

Monsieur Vaillant gnuggade sig i ögonen: var det då sant, vad som stod tryckt på reklamkorten från systemtidningarna, att kalkylen skulle besegra hasarden? Det såg sannerligen så ut! Tydligen hade båda dessa herrar ett system, ty mellan varje sats sutto de fördjupade i ivriga be-

räkningar på sina markeringskort... Kunde de vara i komplott? Kunde deras gräl nyss bara ha varit en skenmanöver? Men i vad ändamål? Och hur kunde det även i så fall inverka på spelet? Men faktiskt hade den vassögde vunnit ungefär nittiofemtusen franc, hans visavi långt över hundratusen. Och det var detta par, som grälat om fyra louisdorer! Alla de andra spelarna sutto tysta, förhäxat iakttagande dem, nästan utan att sätta. Monsieur Vaillant gnuggade sig gång på gång i ögonen, och plötsligt, då Etienne beredde sig att lägga upp på nytt efter åttonde gången rött, ryckte han till vid att Paul Simon mitt emot honom gjorde en gest.

Det var denna gest som blev början till slutet på förmiddagsdramat den 25 juli 1913. Vad Paul Simon avsåg med den var endast — såsom det senare framgick vid de hemliga polisförhören — att göra monsieur Vaillant uppmärksam på bordskassans tillstånd; monsieur Vaillant hade varit så upptagen av att studera de båda herrarna och *henne*, att han glömt allt annat. Genom den sista timmens spel var emellertid kassan faktiskt så gott som slut; och det var, som redan sagt, härfpå Paul Simon ville göra sin chef uppmärksam genom att lyfta handen och forma några ord med munnen. Han gjorde det i samma ögonblick som Etienne Lebaux ropade sitt:

rien ne va plus, och händelsevis kom hans blick först att råka Etienne i stället för monsieur Vaillant. Effekten blev ögonblicklig, och vad som nu följde gick med blixstens hastighet. Etienne reste sig upp från sin plats, stirrade några ögonblick omkring sig och sjönk därpå tillbaka på stolen som vanmäktig; kortleken föll ur hans hand. I nästan samma ögonblick som monsieur Vaillant hoppade ned från sin stol för att se efter vad som hade hänt Etienne — det var mycket varmt i spelsalen — reste sig de båda herrarna, som spelat maximum, från sina platser, utan att någon i den allmänna uppståndelsen lade märke därtill; i varje fall voro de borta, innan någon ens tänkte på att förhindra det, monsieur Vaillant, som stod lutad över Etienne, allra minst. Etienne hängde över sin stolskarm med munnen öppen och blicken stelt irrande från Paul Simon till den unga kvinnan som suttit bredvid honom och nu farit upp från sin stol. Ej ett ljud kom över hans läppar, förrän han kände monsieur Vaillants händer fatta sig. I samma ögonblick rätade han vilt på sig, stirrade på monsieur Vaillant utan att säga något, kastade en blick till vänster om sig och fann sin granne i färd med att lämna salen. Det var då som ett hest rop bröt sig väg ur hans hals:

»Marthe! Marthe!»

Monsieur Vaillant flög till. Etienne kände henne! Haha! Låg det någonting bakom den sista timmens... Han fick aldrig tid att tänka ut sin fråga. Paul Simon — åtminstone svor han senare på att han var den förste — hade hastigt rusat runt bordet och, följd av sin kollega, Louis Rageot, i en handvändning samlat upp korten som ramlat ur Etiennes hand. Det gick knappt en sekund förrän monsieur Vaillant hörde ett gemensamt rop från Simon och Rageot (Simon svor ständigt på att hans kom först):

»Monsieur! Falska kort! Vakt, spärra utgången!»

Därmed togo händelserna dubbel fart. Den unga kvinnan, som Etienne Lebaux ropat till och kallat för Marthe, fann sin väg spärrad just då hon ville försvinna ut i rulettsalen. Hon pressades tillbaka in över tröskeln, såg Etienne, som sökte slita sig lös från Rageot och Simon, och stirrade ett ögonblick på vakterna som nu strömmade upp från alla håll. Därpå, innan någon hunnit ana vad hon förehade, hade hon slitit upp ärmerna till sin blus och ryckt fram en liten blänkande tigest; Paul Simon och Rageot släppte, vilket Simon naturligtvis efteråt förnekade under ed, taget om Etienne. Med ett vansinnigt språng var denne framme hos henne, i vad avsikt vet ingen, troligen för att vrida från henne revolvern.

Allt vad han uppnådde var att slå armarna kring henne; därpå slöt sig en av hennes armar kring hans hals, hon pressade sin mun mot hans, och för ett ögonblick tycktes allt stå stilla. Så kom en dubbel detonation, och hon och han sjönko samman över spelbordet, som överstänktes av fläckar.

VI.

Fredagen den 1 augusti 1913 sågos tvenne herrar av något excentrisk typ och extravagant klädsel vid ett bord på rådhuskafét i Köln (Tyskland). Det pågick eftermiddagskonsert. De båda herrarna, som tydligen voro i förträffligt humör, kastade då och då en blick på sina ur.

»Om en halvtimme skiljas alltså våra vägar, Swobodachen!»

»Som du säger, broder. Lyckan har verkligen gynnat oss. Vår lilla biltur upp till Aix-les-Bains och Schweiz vilseledde dem alldeles! Haha! De nöten trodde naturligtvis de skulle få fånga oss vid italienska gränsen! Det är bara en sak som retar mig, ju mer jag tänker på den.»

»Vad då, broder?»

»Att den där dumma Marthe fick så mycket som femhundra franc att spela med. Hade vi

haft dem också till vårt kapital!... Vad ha vi nu för glädje av de sextiosjutusen hon vann? Fan må ta alla fruntimmer, broder.»

»Hon var litet för långsam i vändningarna, när det gällde att överge den vackre Etienne. Men du är för sträng mot henne. Utbytet av korten gjorde hon briljant. Och hon fick ju själv plikta för sin långsamhet.»

»Ja, och det...»

»Seså, seså, du är för sträng i dina omdömen om henne. Som jag sade dig då vi sutto och väntade på henne för nio dar sen uppe i Monaco, vart hade vi kunnat komma utan henne?»

Herr Theodor Swoboda ryckte föraktfullt på axlarna utan att svara. Efter en blick på sin klocka återtog han:

»Du är alltså besluten att resa till Berlin, broder?»

»Ja, jag har hemlängtan dit ibland. Det är visst en sjuka som inte besvärar dig? Du tar till London? Finns det då ingen som längtar efter dig hemma i Ungern?»

Herr Schaubel väntade knappt på svar för att i frågande ton tillägga:

»Inte ens Förböcz som var polischef där på min...»

Herr Swoboda gav honom ett hugg med ögonen som fick honom att lämna meningen oavslu-

tad. Efter en paus och ännu en blick på sitt ur morrade den tituläre sonen av pustan:

»Nu får jag gå strax. Det fattas bara tio minuter. Nå, tycker du fortfarande att du inte bör ge mig ersättning för de fyra louisdorerna?»

»Vilka fyra louisdorer?»

»Gör dig inte till! Dem jag satte på svart i början av spelet, då vi ställde till grälet för att ge Marthè sin chans med Lebaux. Betänk, att om svart hade kommit då, hade jag haft åtta louisdorer mer att spela med på vår serie. Nu kom rött, och du fick de åtta louisdorerna. Du vann fyrtiotusen och mer till, bara på dem. Om du vore en gentleman, så delade du åtmin . . .»

»Broder, broder, du är obetalbar! Nej, vi dela inte. Det skulle du bara ha skada av. Mot alltför mycket pengar kämpar till och med dumheten förgäves. Du vann nittiofemtusen . . .»

»Och du . . .»

»Och jag hundratrettiosex tusen och litet till på min lilla plan. Vi kunna båda vara nöjda, Swobodachen! Och du tycks glömma att vi åtminstone gjorde en besparing, som bör vara efter ditt sinne.»

»Vad då?»

»Lebaux' andel, som stackars Marthe var så bekymrad för! Hans tjugo franc som vi aldrig fingo

tid att lägga i bössan, broder!... Jaså, farväl då!»

Herr Schaubel nickade avsked åt sin vän, och efter att ha tänt en ny cigarett försjönk han i ett angenämt privatfilosofiskt drömmeri. Musiken hade just börjat igen efter en paus och med blicken på sin plånboksficka markerade herr Schaubel halvt omedvetet med foten takten till triumfmarschen ur Aida.

KARL XII VID RULETTEN.

Det var min vän greve Borgacz, f. d. kapten i ungerska hären, då för tiden pensionatsföreståndare och överste munskänk i ett obebott serbiskt pensionat i Monte Carlo — det var, säger jag, greve Borgacz, Fülöp, som underrättade mig om herr Ahlbergs existens. Herr Ahlberg, som var finne — lapp, sade greve Borgacz — bebadde nämligen ett rum i det obebodda serbiska pensionatet i Monte Carlo. (Detta var år 1913).

»Lappen, nämligen», sade greve Borgacz, inskjutande sin förtydligande älsklingskonjunktion, lappen, Ahlberg, ni vet, är verrückt, alldeles verrückt. Nu har han bott hos m:me Hélène i ett halvt år, nämligen, och vad tror ni han lever av? Sardiner — sardiner, och konjak, nämligen. Aldrig något annat. Han är alldeles verrückt.»

»Väntar han pengar, greve?» frågade jag för

formens skull. Alla gäster på m:me Hélènes pensionat utmärkte sig för sina förväntningar i detta avseende (»i morgon, kanske i övermorgon»). »Han väntar pengar i morgon, greve, inte sant? Eller kanske först i övermorgon?»

»Nej, lappen väntar inga pengar. Han vill sälja tavlor, nämligen.»

(Troligen avsåg greve Borgacz icke att med detta yttrande fälla någon kritik över konstnärslan som inkomstkälla; det var endast hans sätt att uttrycka sig.) Jag sade:

»Stackars man, av vem äro tavlorna? Äro de från Lappmarken, herr greve?»

Greve Borgacz, som varit världen runt och är överseende med den mänskliga moralen, om vilken han har en materialistisk uppfattning — greve Borgacz, säger jag, skrattade menande, men utan att säga något. Därpå betraktade han lika menande, och fortfarande utan att säga något, sitt tomma konjaksglas (jag har annorstädes förtalt att greve Borgacz' glas, likt Kristoffers av Oldenburg taska, ständigt är tomt). Jag skyndade mig att vinka åt kyparen; och sedan greven försiktigt avväntat att min order togs för god, lutade han sig fram och sade:

»Lappens tavlor ha nummer.»

»Ha de nummer?» sade jag. »Tänker han göra ett lotteri, herr greve?»

»De ha nummer — på baksidan. Ach, was für ein Leben ist hier. På baksidan, som om de komme från ett galleri...»

»Nå, han har kanske galleri i Lappmarken.»

»Ich sog' Ihnen — det är gamla holländare! Teniers, vad vet jag. Han vill sälja dem för tiotusen francs.»

»Hm, grevel!»

»Achl!» Greve Borgacz ryckte på axlarna. »Ein Hundeleben ist hier. Man får försöka allt. Sedan vill han spela system, nämlich.»

Jag skakade på huvudet, allvarsamt sympatiserande.

»Sitt eget, förstås? Inte ert, herr Graf?»

Greve Borgacz smålog bittert till svar som en man van vid livets besvikelser, hälften mot den frånvarande herr Ahlberg, som tydligen tänkte spela sitt eget system, då han fick pengar, hälften mot sitt konjaksglas.

Grevens konjaksglas var åter tomt. Min börs ävenså, och vi togo avsked.

Dagen efter satt jag på ett litet arbetarkafé vid den solstekta rådhusgatan i Beausoleil, den franska delen av Monte Carlo. Det var i den döda säsongen, augusti. Himlen var så blå, som om den återspeglat förhoppningarna hos alla spelare, som varit eller voro i Monte Carlo, på jorden och under jorden. Solen sänkte sig i flammor

mot bergen i väster. Jag satt vid en, låt oss säga, vermut, och väntade på skymningsljuset och de italienska aftontidningarna.

Plösligt förmörkades ingången till det lilla kaféet av en jättelik gestalt; därpå rasslade det i vassrörsjalousien, som täckte denna ingång i likhet med alla andra i Monte Carlo vid denna årstid; och den jättelika gestalten, lätt framåtböjd, blev synlig i hela sin storlek. Jag såg ett mäktigt huvud med profetskägg och brillor framför ett par skarpa blå ögon; en cigarrett hängde fram ur skägget som en stupränna, utgjutande rökmoln av onaturlig doft; och en skördemanshalmhatt skuggade det hela. Kragen var solkig och dräkten luggsliten, men på detta kafé hade även herrar utan krage tillträde. Den jättestore mannen slog sig ned vid bordet bredvid mitt och rekvirerade en konjak. Därpå framtog han en tidning, och jag hoppade till. Jag såg blott tidningens typer — ej dess språk eller namn; men tidningstyper hava sin nationalitet. Och denna tidnings utstyrsel ropade på långt håll: Scandinavie. Därpå slog mannen upp sin tidning och jag läste: *Huvudstadsbladet*. Huvudstadsbladet, Hälsingfors! Alltså var detta med säkerhet herr Ahlberg. Lappen. Jag reste mig.

»Förlåt mig, är det inte herr Ahlberg från m:me Hélènes pensionat?»

Tidningen lades hastigt åt sidan och jag mötte en skarp blick ur de blå ögonen. Därefter hördes en sjungande röst i profetskägget; och ur (onaturligt) doftande rökskyar talade denna röst och sade:

»Äro vi landsmän? Är det den förbistrade greven, som pratat?»

Jag minns inte vad jag svarade, om jag ens svarade något. Herr Ahlberg skötte visst all konversationen på egen hand; och det var en konversation, som inte var så vanlig. Utan någon rampfeber förtalde han sina samtliga livsöden; lumpsamlare i Ryssland, Finland; därav hastigt pengar; en gård i Finland — Gud vet vad, jag minns det inte. Jag minns blott att det var en underlig berättelse, som kunde varit värdig Kipling till referent. Och så kommo vi in på vad som låg oss närmast för tillfället — Monte Carlo. Det är oundvikligt, när man bor där.

Herr Ahlbergs sjungande röst sade:

»Jag minns när jag var första gången i Monte Carlo (ni får tänka er hans röst i anapester — som *Vikingabalken*). Det var 1873. Då fanns där ingen spelbank här nere, kan jag säga er. Det fanns inte ens Monte Carlo. Man spelade uppe på klippan i Monaco, men inte alltid, och det gick ingen järnväg hit heller. Man for hit från Nizza med en ångbåt, och när det fanns folk

ombord som ville spela, viftade kaptenen med en flagga, och så öppnade man spelbanken. Det var farligt att vinna för mycket på den tiden, kan jag säga er!»

»Vann ni för mycket, herr Ahlberg?»

»Pärkälä! Jag förlorade. Jag förlorade många pengar. Många pengar. Sen for jag tillbaka till Ryssland och förtjänade fler. Och sen var jag nere här igen. Si, jag hade inte mitt system då, si.»

Herr Ahlberg skrattade kort och överlägset, som i medlidande med sin ungdoms dårskaper.

»Nå, och nu? Nu har ni ett system?»

Herr Ahlbergs vassa, blå ögon betraktade mig fast genom brillorna, hälften forskande, hälften utmanande.

»Jag säger er bara det, att jag reser inte härifrån, förr'n jag har alla pengarna tillbaka, alla pengarna jag mistat sen 1873. Nej, Gud hjälpe mig, om jag gör det. Och extratåg till gränsen — skratta ni bara, om ni vill. Ni skall få se det, ni skall få se det. Snart får jag pengar för mina — snart får jag pengar, och...»

»Nå, men ert system, herr Ahlberg, är det på rött och svart? Eller — —»

»Rött och svart! När jag skall vinna tillbaka två hundra tusen! Si här...

Han tvekade ett ögonblick. Därpå tog han

fram en ovanligt smutsig anteckningsbok, möjligen ett minne från lumpsamlarperioden, och slog upp den trettonde sidan.

»Si här — vad säger ni till det här, vad? Det, skall jag säga er, sku allt banken gärna vilja ha-va! Aldrig har jag tagit mina respängar*), bara för att de inte sku kunna vägra mig komma in. Aldrig. Snart får jag pengar, och då skall jag säga er . . . Jag behöver bara vara där tjugu minuter om dan, så har jag mina femtiotusen. Si här, på den tabellen kan jag si vartenda nummer som skall komma . . . Åtminstone sex gånger på tio gissar jag riktigt. När jag har millionen far jag tillbaka . . .»

Jag betraktade tankfullt herr Ahlbergs sextiofyråriga ansikte, medan han fortfor att rosa sitt system, och därpå övergick till att grundligt nedgöra alla greve Borgacz' system. Greven har tjugutvå. (Detta var 1913.) Plötsligt avbröt herr Ahlberg sig och sade:

»Ni är svensk. Ni ska veta varför mitt system måste vinna. Tro inte på greven. Ni hade en konung som hette Karl den tolvte.

»Era förfäder också, herr Ahlberg.

»Vet väl det. Och han levde i början på sjutondratoralet. Vet ni av att han räknade?

---

*) Banken utbetalar gratis respengar åt förolyckade spelare. De måste återbetalas vid tillbakakomst.

Han räknade på ett nytt räknesystem, skall jag säga; inte sku vi räkna mer med tiotalssystemet, ville han, utan med dussin. En storartad räknekarl var han. Och ni vet att ruletten kom till på samma tid? Är det icke underligt? Och har någon tänkt på det än? Si, mitt system, det är grundat på Karl XII och hans system, som kom till samtidigt med ruletten. Si, därför måste jag vinna. När jag vunnit...»

Det kom ett avbrott. Kyparen, som skulle gå, önskade betalning för vad vi druckit.

Hr Ahlbergs kassa innehöll ännu icke de summor kasinot inom kort skulle vara nödgat att avstå till honom. Jag betalade — med svårighet — för oss båda och gick ut i skymningen.

Dagen efter mötte jag greve Borgacz.

»Ni är ju verrückt», sade greven, »ganz verrückt. Ni tror att lappen skall vinna! Och ni skall skaffa honom pengar till systemet! Ni är verrückt, verrückt!»

Jag skyndade mig att försäkra greven att...

»Nej, skall ni spela, skall jag visa er något. Ach, das ist etwas! Tänk er — —»

När jag reste från Monte Carlo hade herr Ahlberg realiserat sina tavlor och förlorat de influtna penningarna — ett obetydligt fel i tabellen. Han väntade att snart få flera pengar, och då! Millioner och extratåg till gränsen, betalat av

kasinot för att bli kvitt den fruktansvärda gästen.

Hr Ahlberg kommer att dö (om han inte redan gjort det) i Monte Carlo, och begravas på kyrkogården i Monaco, strax bredvid självmördarnas avdelning.

DEMOSTENES PÅ AVVÄGAR.

Jag blev bekant med åtskilliga underliga figurer i Monte Carlo och de beredde mig gemenligen mycket nöje. Där var Origoni, om vilken jag skall berätta en gång; där var greve Borgacz, om vilken jag redan berättat många gånger, och som själv berättade var gång han fick tillfälle; och där var en massa andra. Ej så få av dem voro landsmän med greve Borgacz, och den störste skojaren av dem var säkerligen herr Hendrassy Julla.

Hade min Monte Carlo-sejour kommit ett år senare är det tvivelaktigt, om jag träffat Hendrassy Julla — det fanns folk, som viskade om, att han var spion, och jag håller det inte för utslutet. Julla, i förbigående sagt, betyder Julius.

Man märkte emellertid ingenting av spionen, då man först gjorde Hendrassy Jullas bekantskap; snarare trodde man sig stå inför ungerske utrikesministern eller en blivande doyen i Donau-

rikets diplomati. Hendrassy Julla var högväxt, mörk, något fetlagd, med Frans-Josef-barbering och en måne i första kvarteret. Dessutom var han gift, hade en charmant fru och en förtjusande liten dotter på tio år.

Vad levde Hendrassy på? Det förefaller måhända läsaren ogrannlaga att framställa detta spörsmål; med säkerhet skulle det förefallit honom så, om han befunnit sig i herr Hendrassys närhet. Vad en sådan man levde på? Naturligtvis på sina räntor! På vad eljest? — Tja, tja, visserligen, men . . .

Se, det var det, att Hendrassy umgicks förtroligt med greve Borgacz — liksom författaren — och så det, att han hade den mest demosteniska svada, som genljudit i Europa sedan denne orators bortgång. Högst misstänkt i Monte Carlo!

Så fort herr Hendrassy med sin lilla dotter vid handen gått, skyndade jag mig att öppna bombardemanget på greve Borgacz.

»Greve, vem tusan är den här Hendrassy? Millionär eller industririddare? Känner ni honom?»

Greve Borgacz smålog filosofiskt i sin kimröks-svarta knävelborre och såg på palmerna, innan han svarade. Vi sutto i kasinoträdgården och företedde båda ett sådant utseende, att var och en måste ha svurit på, att vi just bettlat hos den

bortgående herr Hendrassy. Till slut sade greven:

»Den Hendrassy — vad han är? Ack, vad är man i Monte Carlo? Allt, som det passar sig. I dag industririddare, i morgon millionär och i övermorgon utvisad. Den Hendrassy är en orm.»

»Skojare alltså, greve? Jag trodde det.»

»Ack, varför hårda ord? I dag industririddade, i morgon millionär. Vänta att döma tills i morgon. Han är slug, mycket slug.»

»Han har en förtjusande liten flicka.»

»Han vet det, sog' ich Ihnen. I sju månader betalade hon hans hyra. Han är mycket slug. Och en tunga! — ich sog' Ihnen!»

»Hans hyra, vad menar ni, greve?»

»Jawohl, hon betalade hans hyra. Dessutom hans mat, dessutom fru Hendrassy sin mat, dessutom sin egen mat och femtusen francs därtill. Det finns ej den Hendrassy sin make i Europa, när det gäller sådana ting.»

»Berätta då, greve! Här är min sista régie-tobak. Har ni cigarrettpapper själv?»

»Küss' die Hand! Ja, jag har papper... Det var i Mentone, på ett hotell. Värden var schweizare, en tjock man, nämligen med astma, och dum som en ost. Men inbilsk, jag försäkrar er, och hårdare än en sten. Klimperl, så var hans namn, och om den Klimperl sin gamla

moder bett att få låna en Taler av honom, hade han sagt: 'Ack, ack, ack! H-r-r-r... (det var hans astma). Oh, Gott! Icke i dag, icke i dag! Kära, goda fru, icke i dag. Tiderna, hr-r-r-r, äro förskräckliga, Måhända om en månad.' — Sådan var den Klimperl ur Schweiz, och i sju månader bodde den Hendrassy fritt hos honom med sin fru gemål och den lilla dottern.»

»I sju månader, grevel!»

»På första sal, sog' ich Ihnen, tre rum och badrum. Och de spisade var dag, nämlich, och drucko. Aber sehr gut, sehr gut. När de bott där en vecka, kommer den Klimperl med sin räkning — han kom alltid själv, nämlich, och talade utan att stanna, på det gästerna ej skulle märka hans felräkningar. Hendrassy leker med sin lilla dotter, hon är förtjusande, och hon springar från honom och slår armarna om Klimperl. — »Käre onkel, varför kommer du så sällan och hälsar på oss? Behagar då icke den lilla Mimi dig?» — Den Klimperl tar henne på armen som en liten ost ur Schweiz. nämlich, och säger: — »Ack, ack, ack! Vad för en liten prinsessa, nämlich. Oh Gott! H-r-r-r. Vad för en liten prinsessa! Heter man Mimi?» — Hendrassy ler i sitt hjärta och stoppar räkningen i en bordlåda, då den Klimperl ej märker det. Den lilla dottern talar och Klimperl sme-

ker henne och börjar tala om julafton och gåvor till de små barnen. Hendrassy väntar tills det är lägligt, och så börjar han tala — men som en farfader, försäkrar jag er, och den Klimperl ser på hans skägg och hans förnäma min och är utom sig av vördnad. I en halvtimme talar Hendrassy, så att stenarna kunde ha smält och så avskedar han den Klimperl utan att han fått tid att tänka på räkningen.

»Om en vecka är Klimperl där igen och allt går som förra gången, och även nästa gång. Den enda skillnaden är, att han köper karameller åt den lilla dottern, nämligen. Och så går hela våren; och ej en gång lyckas den Klimperl att få tala ur sig vad han vill. Intet kan motstå den Hendrassy sin lilla dotter och sin tunga. Men så kommer april; den Hendrassy blir förkyld och kan ej tala. Vad sker, nämligen? Den Klimperl presenterar räkningen och talar själv däröver i tjugu minuter. Han blir livlig; han blir påträngsam, trots den Hendrassy sitt skägg, och till slut begär han betalning genast. Två tusentrehundra francs önskar han av Hendrassy och slår handen i bordet för att bekräfta det.

»Hendrassy ser till sin förfäran, att intet hjälper. Skägg, liten dotter, intet. Den Klimperl vill ha pengar, två tusentrehundra francs,

och Hendrassy har ej hundra. Och den ende vän, han äger i Mentone, är överkyparen på Klimperls hotell. Han tänker, medan den Klimperl talar och ideligen slår handen i bordet, och därpå säger han:

»Mein Herr, det smärtar mig verkligen, att ni tar er denna ton. Jag trodde er om annat, nämligen. Jag har förlorat allt för ögonblicket, men i morgon reser jag härifrån till Ungern för att hämta pengar.»

»Reser! Oh Gott! H-r-r-r. Vad menar ni, herr Hendrassy? Ack, ack, ack! Vad säger ni, herr Hendrassy! Tror ni ni får resa, h-r-r-r, från tvåtusentrehundraelva francs och femtio centimer, herr Hendrassy? Oh Gott, oh Gott!»

»Resa, mein Herr? Vad menar ni? Ni får mina samtliga saker i förvaring. De äro värda tjugutusen francs så visst som en enda. Vad menar ni?»

Hendrassy ser förfärlig ut och visar på sina saker; och den Klimperl veknar. Och efter en debatt låsa de in den Hendrassy, sina saker i hans koffertar, Klimperl får nycklarna, och Hendrassy och han hava var sin lista på sakerna. Och samma afton reser Hendrassy därifrån för att skaffa pengar i Ungern.

»Vart i Ungern, tror ni nämligen? Till Monte Carlo!

»Till Monte Carlo reser Hendrassy med sin fru gemål och den lilla Mimi, och de bo på ett billigt pensionat vid hamnen. Och ingen vet av vem de äro, endast en. Vem tror ni, nämligh? Överkyparen på den Klimperl sitt hotell!

»Ack, aber Hendrassy har en tunga! Utan drickspengar, utan något, hade han fått denne överkypare i sina garn; han älskar och vördar Hendrassy som sin fader; och varje afton, då den Klimperl sitt hotell stänges, far han till Monte Carlo för att besöka Hendrassy i hamnkvarteret. Och varje gång, innan han far därhän, smyger han upp på det rum, där den Hendrassy sina koffertar stå... Vem har givit honom dubbelnnycklar till kofferten? Vad vet jag?... men varje afton, då överkyparen lämnar den Klimperl sitt hotell är han fetare än eljest... Och så går en månad; och en vacker dag är den Hendrassy med fru gemål och lilla dottern åter i Mentone.

»Herr Klimperl! Jag önskar betala den räkning, varmed ni var så föga tillmötesgående.»

»Föga tillmötesgående, oh Gott! Ack, ack, ack! Så är det! så är det!!»

»Herr Klimperl, jag undanber mig alla anmärkningar. Var god och giv mig de saker, ni har i förvar åt mig.»

»Oh Gott, oh Gott! H-r-r-r, jo, så är... Följ mig, mein Herr, skall ni få era saker!»

»Hendrassy och den Klimperl gå att hämta sakerna. Efter tjugu minuter komma de igen till fru gemålen och lilla dottern; Hendrassy är kall som en rakkniv, nämligh, och den Klimperl är blåviolett i ansiktet. Endast med möda lyckas hans hustru och överkyparen att tysta honom: 'bandit, rövare!' det är allt vad han säger. Koffertarna tomma, h-r-r-r, oh Gott, oh Gott! Ach, bandit! bandit! Giv mig genast mina pengar, mina tvåtusentrehundra francs. Ah, ah, ah! — Trenne gånger måste fru Klimperl och överkyparen löpa efter Hendrassy med gemål och lilla dottern och bedja dem på sina knän att ej gå till polisen. Sex gånger söker den Klimperl att gå lös på Hendrassy med en stol i handen, och det dröjer till aftonen, innan han kan säga annat än: 'bandit! Oh Gott, Gott, vilken bandit!' Och den Hendrassy talar hela tiden till honom och hans fru med handen på telefonen, färdig att ringa upp polisen... Äntligen, då klockan är sju, giver han med sig och tager mot femtusen francs för de försvunna sakerna; den Klimperl ligger på en soffa nämligh och flåsar, och ser på honom med ögonen utanför huvudet...»

»Nå, och kyparen, greve?»

»Kyparen? Han fick femhundra francs och stannade på hotellet; mer än sin fader vördade han Hendrassy. I fjol övertog han hotellet efter den Klimperl.»

Greve Borgacz kastade bort sin millimeter-långa cigarrettstump och stirrade framför sig med ett leende bortom gott och ont. Plötsligt sågo vi herr Hendrassy Julla med sin lilla dotter vid handen komma tillbaka genom kasinoträdgården. Han stannade på nytt vid vår bänk och såg ned på oss med ett fint diplomatleende.

»Nå, greve, och hur är det hos m:me Hélène nu för tiden? (M:me Hélène, om vilken jag förut berättat, var greve Borgacz' väninna och höll ett obebott serbiskt pensionat i Monte Carlo). Har ni några rum lediga, Borgacz?»

Greven såg hastigt upp med en allvarlig min, som ej gav herr Hendrassy Jullas efter i diplomatisk finess.

»Alla rum upptagna, herr Hendrassy», sade han hastigt.

HASTIGHETEN.

(Liksom den närmast följande ur en ofullbordad serie,

De sju passionerna.)

Monsieur — eller som det hette i officiella och kommunala papper — le sieur Jean Picou var trettioåtta år gammal, äkta fransman till börden — ingen halvitalienare! — och spårvagnsförare i Monte Carlo. Han var gift; hans hustru, som var piemontesiska, var honom trogen, såsom piemontesiskorna i regel äro, och hade skänkt honom de två barn han önskade. M. Jean Picou bebodde med henne andra våningen i ett hus i Beausoleil, den franska delen av Monte Carlo, och var fullkomligt nöjd med sin lott ännu i början av år 1906.

Detta är de yttre fakta i Jean Picous liv (till 1906). Intet i dem är uppseendeväckande, och intet i M. Jean Picou själv var det. Ingenting var heller uppseendeväckande i m:me Jean Picou —

möjligen med undantag för hennes söndagshattar — och vad de två barnen Jean Picou beträffar kunde man inte tänka sig något mera comme-il-faut än dem. De gingo i den franska kommunala skolan under veckodagarna, erhöilo där den religiöst neutrala undervisning som är det passande för barnen i en fransk småborgarfamilj, och gingo om söndagen, iförda de sirligaste sammetskoltar och kjolar, med sina föräldrar, ned till middagskonserten utanför kasinot. Oftast sutto de på gratisbänkarna utan förtäring, stundom vid ett av borden, varifrån m:me Jean Picou under sin söndagshatt kritiskt mönstrade den del av den internationella publiken, som kom ut från spelsalarna på tio minuter för att lyssna till musiken; under det herr Jean Picou med kloka svar ta ögon såg än på denna publik, än på sin makas svällande piemontesiska barm i dess sidenomhölje. Klockan halv fem, då konserten var över, gingo de långsamt upp mot Beausoleil igen, utbytande hälsningar med klassgelikar, och utan att veta det njutande av sorlet och det milda eftermiddagsljus som strömmade ned över bergkammarna i väster.

Så lugnt, respektabelt och franskt förgick familjen Jean Picous liv till den stund då en av de stora moderna passionerna redde sig en skå-

deplats i herr Jean Picous hjärta och omstörtade hans hem.

Herr Jean Picou var spårvagnsförare vid Monacos spårvägar — icke hos Nizzabolaget, vars gula vagnar rassla längs hela littoralen, från Mentone till S:t Raphaël och Cannes. Han hade lika lätt kunnat få anställning hos Nizzabolaget, men han var (vid den tid då han hade valet fritt) en lugn, betänksam ung man, och vad han sade sig var: mindre arbete, mindre route, mindre besvär och samma betalning hos Monacobolaget; varför skulle jag taga anställning hos Nizzabolaget? Han besvarade denna fråga genom att taga plats hos Monacobolaget, och i tolv år ångrade han det icke.

Hans dagliga route var tvåfaldig, dels från den lilla förstaden S:t Roman (på vägen till Mentone) upp till 'Klippan' (den gamla klippan i Monaco, där medeltidsstaden Monaco och furstens borg ligga); dels från järnvägsstationen i Condamine upp till kasinot. Vilken route han körde var honom länge alldeles likgiltigt. Det var mera trängsel på vagnarna från Condamine till kasinot än på S:t Romanvagnarna; men Jean Picou fäste till en början intet avseende därvid; det dröjde ända till 1906, till hans trettioåttonde levnadsår, innan han började reflektera på sitt dagliga arbete, och katastrofen i hans liv kom.

Det som frambragte denna katastrof var automobilerna. Det är intet tvivel om att inte Jean Picou, då bilarna först dök upp i Monaco, betraktade dem med likgiltighet: han var van att se så många underliga ting i furstendömet att han ej såg dem mera. Följaktligen dröjde det flera år innan de nya åkdonen trängde sig på honom. Och när de gjorde det, var den känsla som de till en början uppväckte ingenting annat än vrede.

Ett nytt hinder i trafiken! Det var inte mer nog med fotgängarna och droskorna; det räckte inte med de tunga lantkärrorna och de tvåhjuliga vagnarna uppe ifrån bergen; nu skulle man också ha dessa ting att se upp för. Där kommo de utdykande ur gatmyningarna med en min som om hela gatan tillhörde dem, vrålände, skrikande, förda av någon förnämt likgiltig chaufför i livré (det dröjde länge innan Monte Carlo gjorde bekantskap med de vulgära hyresbilarna); ville de fram så låtsade de helt enkelt som om de ingenting hörde av spårvagnarnas klämtningar, och Jean Picou kunde trampa sig varm i foten innan de vredo ur vägen för honom och hans spårvagn. Fördömda oting! Porca madonna (ty fastän äkta fransman svor Jean Picou på landets språk) — porca madonna, om de borde få existera!

Så var det till en början — ja, rätt länge. Jean Picou och hans yrkesbröder, som eljest sällan voro eniga i sina åsikter om någonting annat än de tyska turisterna, voro fullkomligt ense i sitt fördömande av bilarna (utan att veta det ense häri med sina kollegor i andra land); därpå, småningom, inträdde en förändring hos den som varit ivrigast i sitt hat mot de nya åkdonen, Jean Picou. Hans vrede avlöstes av beundran.

Hur vackra voro inte de där tingestarna, när allt ändå kom omkring! Tysta, smidiga, som kattdjur; samma glänsande yttre och hypnotiska ögon (det är troligt att Jean Picou ej formulerade det sålunda) — samma ljudlösa gång (det är redan omtalat att Monte Carlo först långt om länge gjorde bekantskap med annat än lyxbilarna). Och framför allt, hur snabba voro de inte. Det måste vara som en dröm att rusa fram på de mjuka kuddarna i en sådan där vagn; det måste vara som att flyga! . . . Utan den ringaste ansträngning kunde de hinna upp en av Jean Picous vagnar och vina förbi den med ett hånande triumfvrål. De voro underbart snabba . . . snabba som blixten; det måste vara underbart att få köra i dem. —

Det var denna riktning som Jean Picous tankar så småningom togo; detta var den väg på vilken han gick katastrofen till mötes. Ty vad

hade inträffat, utan att Jean Picou själv visste det? Han hade smittats av en i tiden liggande sjukdom: han hade gripits av en av de moderna passionerna. Och denna passion var hastigheten — den last som trängt den gamla dödssynden lättjan bort från dess plats.

Det är intressant att se hur denna passion utvecklades i spårvagnsföraren Jean Picous själ. Det första steget sedan han fått sjukdomen var att han började hänga kring vid garagen i Monte Carlo . . . Så ofta han hade en ledig stund såg man honom ge sig av till något v dessa. Han slog sig i lag med chaufförerna som han förut avskytt; inledde samtal med dem om bilarna, bjöd på cigaretter, därefter på drinkar . . . På detta sätt hoppades han få åka med dem, erhålla ett begrepp om den sällhet som han ännu endast dunkelt anade. Hans åtrå gjorde honom blind för det faktum att chaufförerna i allmänhet voro trötta på vad de måste syssla med dagen i ända och hellre talade om fruntimmer än om bilar. Jean Picou tröttade ut dem. Han fick endast en enda gratistur på tio minuter, visserligen i hastig fart eftersom chauffören var drucken; men den var nog för att reta hans fantasi till det yttersta. Och då han sent omsider förstod att han bjöd på cigarrer och drinkar förgäves, hade den passion som smittat honom gripit omkring sig i

oroväckande grad och inträtt i det sekundära stadium som småningom skulle leda upp till katarstroken.

Han började se sig om efter utvägar att tillfredsställa den drift som behärskade honom. Och då automobilerna, som väckt denna drift, voro utom räckhåll för honom, började han — till en början på försök, trevande — söka släcka den med det som låg lättast till hands för honom, spårvagnen.

För sent började han ångra att han tagit plats hos Monacobolaget i stället för oss Nizzabolaget. Vilka chanser hade man inte på de långa landsvägarna därute till hastighetskörning . . . rusa fram lika snabbt som bilarna . . . känna vinden susa om ansiktet . . . Jean Picou darrade vid dessa tankar, så uppfylld var han redan av den nya passionen; han förbannade sin kortsynthet att ta plats vid det lilla Monaconätet; och den enda tröst han fann, var tanken på sträckningen från Klippan till S:t Roman. Där fanns det åtminstone litet avstånd att släppa lös vagnarna på, och passagerarna voro inte så talrika vid hållplatserna som på vägen från Condamine till Kasinot.

En vacker dag började han sätta sina tankar i verket.

Så fort han passerat hörnet vid Boulevard d'Italie, där de tätare bebodda kvarteren i Monte

Carlo sluta, vred han om strömstyret tills det stod på någon av de högsta hastigheterna. Med den andra handen på bromsen höll han sig färdig att stanna vid första anblicken av passagerare eller trafik hinder; men under några tiotal sekunder kände han den berusning en tillfredsställd passion skänker — fick som en försmak av de hastighetsrus han drömde om. Endast några tiotal sekunder, tyvärr; sedan måste han låta bromsen hugga i och slunga tillbaka strömstyret... Men under dessa sekunder njöt han nog för att försona alla de kval hans otillfredsställda passioner eljest läto honom lida under dagens lopp; och hans njutning var så mycket större som han måste stjäla sig till den i största hemlighet. Ingen fick ana något; på sin höjd de små springpojkar som hisnande stodo bredvid honom på främre plattformen.

»Det går undan, vad!» brukade Jean Picou ropa till dem med ett lyckligt skratt. »Det går undan, skulle jag tro! Seså, porca madonna, ett hållställe igen!...»

En vacker dag gjorde han ett försök att meddela m:me Picou sina nya erfarenheter... ett enda, ty madame var så oförstående som möjligt för makens skildring av sina hastighetsnjutningar. Hennes piemontesiska barm hävde sig och svällde, och hon ropade gång på gång:

»Jo, jag kunde tro det! Jag kunde tro det! Köra som en galning, mista platsen hos bolaget — jag säger dig, Jean Picou...»

»Men Zizi, jag kan få plats hos Nizzabolaget; jag skulle aldrig tagit den här platsen hos Monacobolaget... Och om du visste...»

»Jag vet nog, Jean Picou, och jag är icke mer Zizi, om du envisas med det här. Akta dig att mista platsen, det säger jag dig!»

Så slutade Jean Picous enda försök att vinna förståelse för sina nya drömmar vid den husliga härden. Så har många äkta mans försök i samma riktning slutat. Och tillbakastött på detta håll började Jean Picou efter någon tid åter att experimentera med hastighetskörning på linjen från Klippan till S:t Roman.

En vacker dag kom det klagomål över honom. Han hade kört förbi hållplatser där det väntade passagerare. Han hade passerat Boulevard d'Italie med en hastighet som var mycket mer än otillåten. Han hade varit nära att köra över en gammal engelska vid kasinoträdgården...

Detta var Jean Picous första varning: han negligerade den, ty han var nu så djupt hemfallen åt sin passion att det skulle behövs vida strängare medel för att rycka honom fri därifrån. Och med små mellansteg gick det nu hastigt mot katastrofen.

Det var till ingen nytta att konduktörerna på de vagnar han körde protesterade mot hans vainsinne; och trots allt voro de goda kamrater och ville inte bringa Jean Picou i fördärvet genom en anmälan. Och när de gjorde honom föreställningar, drog han dem in på Bar des Tramways Electriques.

»Seså, för tusan, du är väl kamrat! Och du känner väl Jean Picou? Var lugn för att jag vet vad jag gör! Det är en uppfinning man har i kikaren, min gosse! En vacker dag!...»

Ty det var bakom denna lögn Jean Picou tog skydd för att beslöja sin nya passion, sedan han funnit att ingen sympatiserade med honom. Den ena lasten föder den andra.

Lördagen den 14 november 1906 hade varit en ansträngande dag för spårvägspersonalen. Det var regnigt; säsongen hade börjat, och vagnarna kröpo överfulla uppför backen mot kasinot. Jean Picou, som hela förmiddagen haft tjänstgöring på den korta linjen från Condamine till kasinot, hade arbetat sig svettig, trött och ond före sin middagsrast. M:me Picou hade varit i dåligt humör, full av satiriska utfall mot sin make för hans förändrade sätt; och det var med en suck av befrielse Jean Picou vid sextiden på kvällen hoppade upp på förarplatsen på en S:t Romanvagn. Han förde den ut mot S:t Roman

fullastad och utan någon möjlighet att tillfredsställa sin passion; därpå återvände han med den till Klippan, fortfarande med god last. Det såg ut som om ödet vore helt emot honom i dag, och han svor. Äntligen kom den sista sträckningen uppför backen till Klippan, den som man har rätt att taga med någon fart. Men vad var det för fart mot den som Jean Picou drömde om i sitt hjärta! Ynkligt, eländigt, som allting på det här Monaconätet ... Därpå var man framme, passagerarna stego ur på slutplatsen. Regnet öste ner i fina skurar. Det var sannolikt att man skulle få många passagerare på återvägen ...

Jean Picou svor till än en gång. Många passagerare tillbaks också! Stanna vid varenda hållplats, krypa som en snigel — —

Med ens slogs han av en idé.

Hans kamrat, konduktören, hade försvunnit in på en bar för att hålla sig torr de tio minuter man väntade där uppe. Om ...

Med ens, utan att riktigt veta vad han gjorde, rusade Jean Picou upp på förarplatsen. Han kunde alltid svära på att han hört fel ... trott sig få en signal från konduktören ... Utan att han ännu visste hur det gått till, fann han sig plötsligt glida ut från slutplatsen.

Det gick långsamt till en början, av nödtvång, eftersom spåret här går i en båge, innan det kom-

mer ut på backen ned till Condaminekvarteret. Men väl ute där...!

Det var som om de passioner som i veckotal grott och grott i Jean Picous själ med ens, som ett fakirernas underträd, vuxit upp till sin fulla, kolossala styrka. På en sekund hade han glömt allt utom att han var ensam på vagnen; att han hade ett tillfälle att få smaka på det rus han drömt om. Han mindes inte vad han riskerade, inte mer sin maka, ingenting. Utan att betänka sig kastade han om strömstyret till full fart — till full fart utför den branta backen, som eljest blott får passeras med stark bromsning. Det bar av nedåt med farten av ett expresståg. Vagnen guppade, gnisslade. Vinden slog mot hans ansikte, och råget kylde hans panna, som brände som i feber. Han skymtade förvirrat ljus som dansade förbi, gaslyktor, signallyktor djupt nere i hamnen... Han visste inte mer vad han gjorde; kände ingenting, önskade ingenting. Han endast njöt av detta nya, efterlängtade, hittills okända rus... Han körde ej längre en gammal spårvagn på Monaconätet. Han flög.

Hur länge hans flykt utför backen mot Condaminekvarteret varade är ovisst. Många sekunder kan den inte ha tagit, kanske trettio, fyrtio. Sen, med ens, kom slutet på den, på Jean Picous hastighetsdrömmar och på Jean Picou själv.

En automobil vred om hörnet vid backens fot samtidigt som Jean Picou med den flygande spårvagnen kom rusande utför den. Det kom en krasch, ett brak, ett fräsande ur de elektriska trådarna, som sletos ned, och två eller tre explosioner från den krossade automobilmotorn. Därpå var det åter tyst, och endast fräset av trävirket i spårvagnen, som började brinna, hördes.

Regnet silade ned i grå töckenslöjor kring ruinhopen. Jean Picou (plus ett par andra personer) låg begravnen under spillrorna av det fortskaffningsmedel, vilket en gång tänt nya och farliga passioner i Jean Picous själ, och av det som tjänat honom till medel att tillfredsställa dem . . . Han fördes till lasarettet, minus en arm och ett ben. Så småningom transporterades han också därifrån hem till den husliga härd, som även fallit offer för hans lidelse. Han har nu tillbragt åtta år där, begabbad av m:me Picou, vars piemontesiska barm sväller av en förtrytelse som hon ej kan stilla, eftersom M. Picou ej intresserar sig för yttervärlden. Hans barn ha glömt de sammetskoltar han förr klädde dem i och förakta honom.

Och medan Jean Picou med det ena återstående benet och den ena återstående armen, till m:me Picous utsägliga förtret, gör mystiska rörelser i sin rullstol, drömmer han i, sedan åtta år, obruten stumhet om fantastiska hastigheter.

VINNINGSLYSTNADEN.

Långt sen de andra gått, satt mr Tom Bunting kvar vid bordet.

Det var inte något vackert bord att se på; varken rent eller aptitligt. Som dekoration till det drama som nyligen utspelats i rummet var det emellertid mycket lämpligt. Halvtömnda glas, med eller utan bottensats av cigarraska, överfyllda askfat och något mindre överfyllda buteljer täckte det i en lång procession som tycktes på väg upp till övre bordändan. Och vid övre bordändan presiderade mr Tom Bunting i ostört majestät. Hans krage var uppriven framtill och stack upp kring hans kinder; hans hår gjorde ett försök att möta kragen på halva vägen; en slocknad havannastump spretade rakt fram mellan hans läppar. Då och då när han rörde sig en obetydlighet, släppte cigarrstumpen ett kvantum grå aska ned på hans frack. Hans blick, som i tio minuter häftat vid en tömd Canadian-Club-flaska framför honom, flyttade sig plötsligt utan

synbar anledning till en ouppdragen magnumbutelj Pommery nature. Men ej ens åsynen av denna kom mr Tom Buntings drag att utvisa mera intresse för tillvaron.

Mr Tom Buntings tillvaro, dittills symboliserad av den ouppdragna pommerybuteljen, hade sedan en timme tillbaka definitivt övergått i den utdruckna viskyflaskans tecken. Mr Tom Bunting var dead and done for, tom, slut; och hans högra hand omslöt ännu det verktyg ödet använt för att knäcka och tömma honom — en kortlek.

Det fanns andra lekar på bordet (och under det), men det var den kortlek mr Bunting höll i handen som givit honom det definitiva dråpslaget. En timme förut, efter elva timmars poker, hade mr Bunting förlorat, om icke sin sista dollar så den tionde från slutet, som var den hundratusende från början — en början som låg något mer än fem månader tillbaka. Hundratusen dollars hade gått på fem månader och tre dagar; och den dag som just grydde, grydde så tveksamt som om den vetat med sig att den sannolikt skulle bli mr Tom Buntings sista.

Ty vad är tio dollars för en bortskämd arvtagare, född och uppfostrad till detta yrke och okunnig i alla andra? Knappt nog till en anständig browning.

Mr Tom Bunting, som sedan en halvtimme ej lyckats göra någon annan reflexion än den sist anförda, rätade sig så plötsligt i stolen, att hans havannastump släppte ett skyfall av aska ned över fracken. Han märkte det emellertid inte — han började stirra på sin högra hand, som föredagens slut skulle omsluta browningen och som nu omslöt kortleken. Browning — det var alltså nödvändigt? Ja, vad fanns det annars för möjligheter. Han kunde ingenting, visste ingenting, orkade ingenting. Och han var amerikan?! Hur var det Carnegie sade — den som inte av vilket föremål som helst i sin närhet kan få en idé som han kan göra sig en förmögenhet på, är inte värd att vara född i Amerika... Haha! Bästa herr Carnegie, det är lätt att prata, fördömt lätt... Vilket föremål som helst i sin närhet — vad skulle ni till exempel få för idéer av den här kortleken, bäste mr Carnegie? Falskspel — men eljest? Det är *fördömt* lätt att prata...

Mr Bunting ryckte till. En rödgyllne solstråle hade lyckats lista sig in genom de fördragna gardinerna och föll rakt på den utdruckna Canadian Club flaskan. Det blänkte till i det bruna buteljglaset — som blod. Dagen hade alltså grytt i detta blodiga tecken — hans sista, eftersom han stod utan pengar, vänner och idéer. Han

var inte värd att vara född i Amerika, tydligen, eftersom han inte ens av alla dessa föremål i sin närhet ... hallå.

Mr Bunting flög till. Var han värd att vara född i Amerika, när allt kom omkring? Vad var det för en glimt som just dansat genom hans inre? Vad var det han just kommit att tänka på? Fanns det möjligen pengar i kortleken i hans hand — andra än med falskspel? Den gamla patienten han lagt när han var barn — kunde den rädda livet på honom sedan allt annat ... Blood and thunder, detta tålde att tänka på! Upp med gardiner och fönster!

En halvtimme senare smattrade ringklockan till nere i kontoret på det hotell där mr Tom Bunting och hans sällskap föregående dags afton tagit in för att fresta spellyckan. Överkyparen rusade upp — det var egentligen inte det ljudet han väntat på. Någon av mr Buntings sällskap hade fällt ett ord om hur det gått deras värd, och — well, man ser genom fingrarna med en gammal kund som händelsevis är i behov av ett rum att resonera med sin browning i. Och nu kom det en ringning på klockan! Var det mera virke i mr Tom Bunting än man trott? Eller var det en visky före samtalet med browningen? Överkyparen tog trappan i två steg.

Mr Tom Bunting stod där, lugn och kall som om han kommit från sin säng och ett bad.

»Georgie, min gosse, jag har haft otur i natt. Fördömd otur.»

»Ledsen att höra det, sir. Någoting ni önskar, sir?»

»Bara att höra om notan är klar.»

»Ja, sir, ni betalade allt i går.»

»Förträffligt, Georgie. Drick då min skål i den där champagnen. Några andra dricks blir det inte den här gången. Har bara tio dollar över, ser ni, Georgie, och dem skall jag ha till att göra min förmögenhet med. Carnegies recept. Mornig, Georgie.»

»God morgon, sir. Tack, sir. Jag önskar er en god morgon, sir.»

Överkyparen stirrade efter mr Tom Bunting med en mycket tankfull min. Var det bluff, eller...?

Fem timmar senare öppnades Tom Buntings kortaffär i en tvärgata i Harlemdistriktet, i ett litet krypin, där ägaren själv (nyligen befriad från en större lyxgarderob) var den ende anställda. Efter en månad flyttade den ut på en huvudgata, efter två månader fanns det två extra anställda i affären. Efter ett halvår kom den första filialen vid nedre Broadway. Vid slutet av det år som i april enligt all sannolikhet borde ha

sett mr Tom Buntings dödsruna i tidningarna, läste man i stället i dem följande annons:

SPELAR NI? KÖP DÅ EDRA KORT HOS TOM
BUNTING. BESÖK TOM BUNTING —
NI ÅNGRAR DET EJ!

Och inne i tidningarna kunde man ha läst en notis som meddelade att mr Tom Bunting, innehavare av de välkända specialitetsaffärerna i kort, gjort upp kontrakt med en New Jersey firma om leverans av två miljoner kortlekar för nästa år, till salu i hans huvudaffär i nedre Broadway och hans filialer i Harlem, Brooklyn och Bronx.

Vad hade hänt? Hur kunde Tom Bunting köpa och sälja två miljoner kortlekar pr år? Varför gick folk till Tom Bunting? Och varför ångrade det ej?

Säg snarare: varför gick polisen inte till Tom Bunting! Och varför ångrade den inte, att den inte gjort det!

Ty så var det.

Ni gick in till Tom Bunting, i hans huvudaffär vid Broadway eller i en av filialerna. Gick ni in i huvudaffären, träffade ni ägaren, mr Tom Bunting själv, slätrakad, med bena i mitten, kall,

affärsmässigt förbindlig. Sade ni: jag önskar en kortlek, svarade mr Bunting:

»En ordinär, sir?»

Nickade ni då, erhöll ni en ordinär kortlek av den vanliga typen, till vanligt pris. Häri låg alltså ingenting märkligt. Mr Bunting sålde tvåtusen sådana kortlekar (eller måhända tjugotusen) pr år, till fyrtio cent stycket. Nickade ni däremot inte — med andra ord, var ni invigd i transaktionerna — sade ni i stället: en ordinär? Well, jag tror jag tar en speciallek. Jag vill hålla vad med er, mr Bunting.

»Vad, sir?» sade mr Bunting. »Ni vill hålla vad, sir?»

»Yes, mr Bunting. Jag har hört talas om en patience ni uppfunnit!»

Härvid smålog mr Bunting (om han inte kände er) och sade:

»Ah, min lilla patience? Ni tror ni kan få den att gå ut, sir? All right! Jag är skeptisk, sir (om ni var välklädd; eljest: jag betvivlar det, sir). Jag slår vad med er om att ni inte kan.»

»Hur mycket, mr Bunting?»

»Oh, sir! Ni vet att spel är förbjudet. Kan ni få min patience att gå ut får ni femton dollar; ni vet att en specialkortlek kostar en dollar, sir. Annars äro vi kvitt, sir.»

»Som ni vill, mr Bunting. Får jag alltså be er om en speciallek.»

»En specialkortlek, all right sir. Här är ni, sir.»

(Detta om ni inte var känd förut; annars var ceremonielet kortare).

Därmed fick ni er kortlek och började lägga mr Buntings lilla patience. Ni lade upp sex kort nedåtvända i rad, och vände därpå upp det sjunde; ovanpå de nedåtvända korten lade ni fem nya kort nedåtvända och slog upp det sjätte; så fyra, och slog upp det femte, och sålunda vidare tills ni hade sju högar kort med ett uppåtvänt kort överst på varje hög (av vilka högar följaktligen den som låg längst till vänster hade sex nedåtvända kort och ett rättvänt kort överst; den därpå följande fem nedåtvända och ett rättvänt kort överst; och så vidare till det ensamma rättvända kortet längst till höger). Därpå började ni flytta från den ena högen till den andra, om det gick, svart på rött och lägre på högre; ässen lade ni genast ut på bordet (bord stodo framsatta till er tjänst hos mr Bunting); och om en av de sju högarnas plats blev fri, fick ni flytta ut en kung dit, om ni hade en, med eller utan kort ovanpå. När ni inte kunde flytta alls, tog ni översta kortet i talongen och lade det, antingen på en av högarna, om det passade, eller på den så kallade

sophögen. Och efter en stund var talongen tom; patienten hade inte gått (troligen), med andra ord: ni hade förlorat ert vad med mr Bunting; och antingen gick ni med en hälsning på honom, eller köpte ni en ny specialkortlek av honom. Var ni vid ert rätta förstånd och god kassa, gjorde ni det förra; var ni angripen av spelfebern och vid dålig kassa, gjorde ni det senare. Och då och då, ibland oftare, oftast mycket sällan, hände det att patienten gick; ni hade korten samlade i de fyra färgerna från ässet upp till kungen ovanpå varandra; och mr Bunting smålog affärs-mässigt förbindligt och sade:

»All right, sir! Ni hade rätt, sir. Ni vann. Varsågod, femton dollar, sir. En ny kortlek, sir?»

På detta vis var det mr Tom Buntings special-affärer gjorde sig ryktbara i New York och Brooklyn; och sålunda var det mr Tom Bunting själv varje år flyttade in i en finare bostad och köpte sig skönare och skönare föremål att smycka den med. Möbler, silver, porslin; tavlor; hästar, bilar — allt (efter avdrag av polisens lilla arvode). Efter det sjätte året av den affärsverksamhet han startat på tio dollar plus avkastningen av sin dåtida garderob, såg sig mr Tom Bunting som ägare av tvåhunderttrettio tusen dollar — något mer än två gånger den summa han en gång förslösat på fem månader och tre dagar. Och

då trädde de ledande makterna långsamt i verksamhet igen, och mr Tom Bunting föll från den ställning han skapat sig själv genom den passion som under tiden vuxit sig stark i hans inre.

Girigheten, sådan man förstår den av Holbeins med fleras tavlor, och sådan den bekämpades av de gamla fäderna, är död; men vinningslystnaden har trätt i dess ställe. Det var som ett av dess offer, mr Tom Bunting, New York, föll.

Tvåhundra-trettio-tusen dollars — när blir det trehundra-tusen? När blir det tvåhundra-femtio-tusen? Vad förtjänade jag i fjor? Åttio-tusen dollars — jag måste förtjäna mer i år. Jag borde ha förtjänat hundra i fjor — det framgår matematiskt av mina beräkningar. Låt oss se, var kan felet ligga? Åttio-tusen — det skall bli hundra-sextio i år. Men felet? Hyran, annonserna? Ah, jag har det! Det är biträdena.

Biträdena, naturligtvis, och hur förebygga det? Hur förhindra att de bedrogo sin principal? Visserligen voro de valt folk, och mr Bunting hade dittills litat på dem, men . . . Nej, det måste vara något fel. De måste bedraga honom — som de ju så lätt kunde! Han kunde ju inte själv vara allestädes närvarande, på Broadway, i Harlem, Brooklyn, i Bronx, i alla filialerna. De kunde följaktligen förfalska böckerna, om de höllo

tillsamman. Ty visserligen fanns det en förman, en kontrollör i varje affär — men om de höllo samman! Åttiotusen, då han borde förtjänt hundra... Han måste övervaka allt... det skulle bli hundrasextio i år... han måste vara allestädes närvarande.

Det sjunde året av Tom Buntings affärsverksamhet inbragte honom (avräknat polisens arvode) hundrafemton tusen dollars. Hundrafemton tusen dollars — där såg man! Då hans beräkningar sagt hundrasextio, hundrafemton, endast, och då han själv flugit so men detektiv från det ena kontoret till det andra... Här måste ske en förändring. Hundrafemtontusen, alltså hade han nu trehundrafyrtiofemtusen utom räntorna. Nästa år... blood and thunder, han skulle vara uppe i halva millionen till nästa år.

Vid hälften av det sjunde affärsåret — under vilken tid hans kontrollturer från det ena kontoret till det andra kostat honom en ny bil och tretusen i böter för otillåten hastighet — gjorde mr Bunting upp en översikt över sin ställning. Hans sista konto hade varit trehundrafemtio tusen dollar, och han skulle vara uppe i femhundra före årets slut; alltså borde han ha förtjänat sjuttiofemtusen på detta halvår.

Och vad hade han förtjänt?

Femtioåtta tusen! Femtioåtta tusen på halv-

året... det gjorde hundrasexton tusen per år, kanske tusen mer än i fjor... Nej, nu! *Nu*, blood and thunder... Biträdena? Kontrollturererna — skulle man öka på dem? Devil, en avbränning på sju tusen redan?... Vad var att göra?...

Fanns det ingen metod? Ingen *säker* metod?...

Efter tvenne timmars funderingar steg mr Bunting upp i sin bil och for ut till den New Jersey-firma som nu i sex och ett halvt år levererat honom de kortlekar, ur vilka han förstått att framlocka sin förmögenhet. Han fördes in till firmans chef. Efter en timmas samtal kom han ut från dennes kontor, synbarligen tillfreds, om än något blek; att han var en check på femtio tusen dollars lättare syntes ej utanpå kläderna.

Det sjunde affärsåret lämnade mr Bunting ett överskott av etthundranittioåtta tusen dollars. Etthundrafyrtio tusen av dessa förskrevo sig från senare hälften av året. Mr Buntings bankkonto hade passerat linjen. Mr Bunting, något blekare och synbarligen något nervös, hade upphört att i automobil flyga kring från den ena till den andra av sina femton filialer. Under de första tre månaderna av hans åttonde affärsår växte hans inkomster oavbrutet.

Därpå kom kraschen; och det samtal, som mr

Bunting sju år och tre månader förut skulle hållit med sin browning, hölls.

Och orsaken att detta skedde, var följande (scen: en bar i Harlem; personer: Sam Burton och Dick White, gamla kunder i mr Buntings specialaffärer):

Sam: Hör på, Dick, vad säger du om den här Bunting, vad?

Dick: Att han har en fördömd tur.

Sam: En fördömd tur, Dick, det har du rätt i. Har *du* vunnit någon gång nu på länge?

Dick: Sista gången var i juni. Då vann jag tre gånger på en dag. Extra speciallekar.

Sam: Till två dollar stycket?

Dick: Till två dollar stycket — trettio dollar var gång.

Sam: Och sen dess?

Dick: Sen dess, nix. Det är som om hin själv . . .

Sam: Dick! Vet du vad — jag fick en idé just nu. Fördömt egendomligt — har *du* någonsin tänkt på att räkna efter korten hos Tom Bunting? *Jag* har inte vunnit sen i maj.

Dick: Räkna efter? Aldrig, Sammy — hallå! Hallå! Är det *det* du menar! By Jove! *By Jove!* Om bara *ett* kort fattades i leken — — Tror du verkligen — —

Sam: Jag tror ingenting än, Dickie. Låt oss se efter — och om — — *well*, Tom Bunting!

Detta var det enkla samtal som fyra timmar senare förde till mr Tom Buntings definitiva samtal med mr Browning (ej skalden av detta namn). Detta senare föregicks av ett stormigt uppträde på harlemfilialen, startat av Dickie White och Sam Burton; en folkskockning; en polisanmälan; en undersökning av samtliga mr Buntings affärer i Harlem, Brooklyn, nedre Broadway och Bronx; en ytterligare serie av anmälningar och utfärdandet av två fullmakter. Närmast därpå följde mr Tom Buntings huvudstupa flykt med elevatorn ur ett hus i Tredje Avenyen; hans uppdagande, kringränning och reträtt till det lilla hotell, som sju år och tre månader förut sett hans storhet gry vid ett solkigt spelbord en april-morgon. Och samtidigt med att direktören för en New Jersey kortfabrik hastigt packade sina koffertar för en tripp till Mexiko, kom på ovan nämnda hotell det ljud dess överkypare åtskilliga år förut förgäves väntat på.

Men det kvävdes av de rasande skriken från en folkmassa utanför, som önskat personligen giljotinera mr Tom Bunting, och nu endast fick nöjet att se detta offer för de moderna lidelserna i ett svart åkdon transporteras bort av polisen.

Vilken alltså var den enda part som inte förlorade på mr Buntings sorgliga passion.

KASTA DITT BRÖD PÅ VATTNET.

Det var den 15 juli, på natten, som lastångaren Herkules av Stockholm av obekant anledning körde på grund på Gotska Sandön; det var en vecka senare som herr Jakob Alt från Hamburg av mycket bestämd anledning anlände till Visby. Länkarna mellan dessa två händelser voro en spekulant på Lloyds i Hamburg, en kollega till honom i Stockholm och kapten Charles Nilson på »Herkules».

Efterföljande sanningsenliga historia har jag direkt från herr Jakob Alt, vars bekantskap jag gjorde i upphetsat tillstånd våren 1915 på en lokal i en stad i Danmark nära tyska gränsen.

»Ack ja! Ni svenskar! Ja, ja! Man säger att ni äro oss tyskar så benägna. Haha! »Gloria» och »England» och jag vet icke vad. Jag vet vad jag skall tro därom, jag vet! Skönt, mycket skönt. Denne Nielson — hör på, mein Herr, hör på!

»Jag hade min vän, den Hansen i Hamburg; den 20 juli i fjol kommer han till mig och säger: 'Alt, mein Alter, det finns en chans för dig uppe i Sverige!' — 'Var i Sverige?' säger jag och lyst-
rar, ty jag har alltid älskat svenskarna. 'En chans? Var i Sverige, Junge?' — 'På Gotland', säger den Hansen och börjar förklara för mig. 'På ön Gotland. Ett fartyg, en ångare har strandat där...' — 'Strandat?' säger jag. 'Aber Gott! Vad menar du då, Junge? Om den redan här strandat...' — 'Alt, doch!' säger den Hansen och ser förebrående på mig. 'Om en ångare strandat, står den fast för alltid? Om den kommer loss igen... Om det finns försäkringsbolag, som vilja förtjäna? Och om det finns kaptener, som —' Jag avbröt honom: 'På Gotland, sade du?' — Jawohl, på Gotland; lastångaren Herkules och kapten Nielson. En vän till mig i Stockholm har telegraferat mig därom. Och han vet en direktör i ett bolag, säger han, ett försäkringsbolag som han tror är lämplig — —' Ack, ja, så talade min vän Hansen, och på aftonen for jag av till Visby och fann denne Nielson. Vi talade samman; han sade mig att »Herkules» mycket lätt kunde tagas loss och tätas. Jag antydde för honom försiktigt vad jag önskade... och vad jag ville betala därför. Vi drucko, vi blevo goda vänner, och nästa dag for jag till

Stockholm och köpte »Herkules» för 100,000 kronor. Tre dagar senare telegraferade denne Nielson att »Herkules» var flott och på väg till Nynäshamn; och dagen efter for jag dithän med direktören i det försäkringsbolag Hansen talat om, jag vill ej säga hans namn, ty jag vet ej om ni tiger, mein Herr. Vi åto frukost — gott, mycket gott, med vin som jag betalade — och så sågo vi på fartyget. Ach — direktören i detta bolag fann skeppet wunderschönt... jag fick min försäkring, trehundratusen, och vi åto middag... Utmärkt, säger jag er, med de bästa viner, som jag betalade, och på aftonen var jag på väg till Hamburg för att vänta på nyheterna från denne Nielson. Nyheter! Fem dagar efteråt förklarades kriget mot Ryssland och vem blev väl gladare än jag? Ett krig, med minor och allt! Men nu var det ju tydligt att allt måste gå mig väl!

»Det gick en dag, det gick två, och jag började bliva något orolig. Vad var meningen? Vad stod på? Hade då »Herkules» gått under med man och allt, utan ett ord? Jag blev bekymrad, ty hur svårt är det icke att bevisa ett fartygs förlust, när inga fakta finnas, och hur länge får man icke vänta på försäkringen! Jag uppsände böner för att »Herkules» icke måtte gå under på detta vis — men nästa dag gick, och dagen ef-

ter, och ännu hördes intet från denne Nielson. Vad skulle jag tro? Vad skulle jag göra? Jag tänkte på att telegrafera till hamnarna i Sverige, till konsulaten, jag rev mig i huvudet av funderingar. I morgon, sade jag därpå till mig själv, i morgon kommer underrättelsen. I morgon! Låt oss vänta ännu en dag, låt oss icke misströsta om att allt går väl. Men det blev morgon, det blev i övermorgon, och ännu ingenting. Jag läste väderleksrapporterna från Sverige, och jag grubblade. Det hade varit storm i Östersjön, men dock ... Jag gick på svenska konsulatet och gjorde frågor, försiktigt, ty jag ville akta mig väl för att ge detta försäkringsbolag i Stockholm någon anledning till misstankar. Men konsulatet visste intet. Intet! Jag gick därifrån; jag sökte finna den Hansen, men han var ej mer i Hamburg, och jag var mycket bekymrad. Det var nu den 9 augusti. Jag gick till sängs med många böner om att få höra något nästa dag — jag blev hörd.

»Ty vem kommer in nästa dag på mitt kontor, om ej denne Nielson och säger: »Herkules ligger i hamnen ...»

»Ah, jag säger er! Gott, lieber Gott, hur jag kände mig, vad jag svor! Det är förfärligt. Jag kunde knappast tala. Äntligen lyckades jag skrika till denne Nielson:

'Ni! Ni! Ni är här! Fördömda karl, vad menar ni? Ni är här, med »Herkules»! Gott, lieber Gott! Är det så ni håller vad ni lovat? Är det så man blir behandlad i Sverige?'

»Denne Nielson stirrade kallt på mig och sade långsamt:

'Vad menar ni? Är det därför jag har seglat Östersjön runt halvvägs till Nordpolen, för att bli bemött av er på det här viset? Kan jag rå för att den förbannade båten inte vill sjunka? Kan jag trolla?'

»Gott, lieber Gott! Jag kunde knappt höra karlen till slut. Jag skrek, jag svor, jag hotade med polis — ach, ach. Ty plötsligt slår denne Nielson upp dörren till kontoret och vem har han där bakom om ej förste styrmannen och halva besättningen! Gott, lieber Gott! Nielson vänder sig till dem och säger:

'Jag tar er till vittnen! Har ni hört vad denne herre sagt, vad det är för planer han haft med försäkringen av »Herkules»? Det är förträffligt. Då gå vi genast ner på konsulatet.'

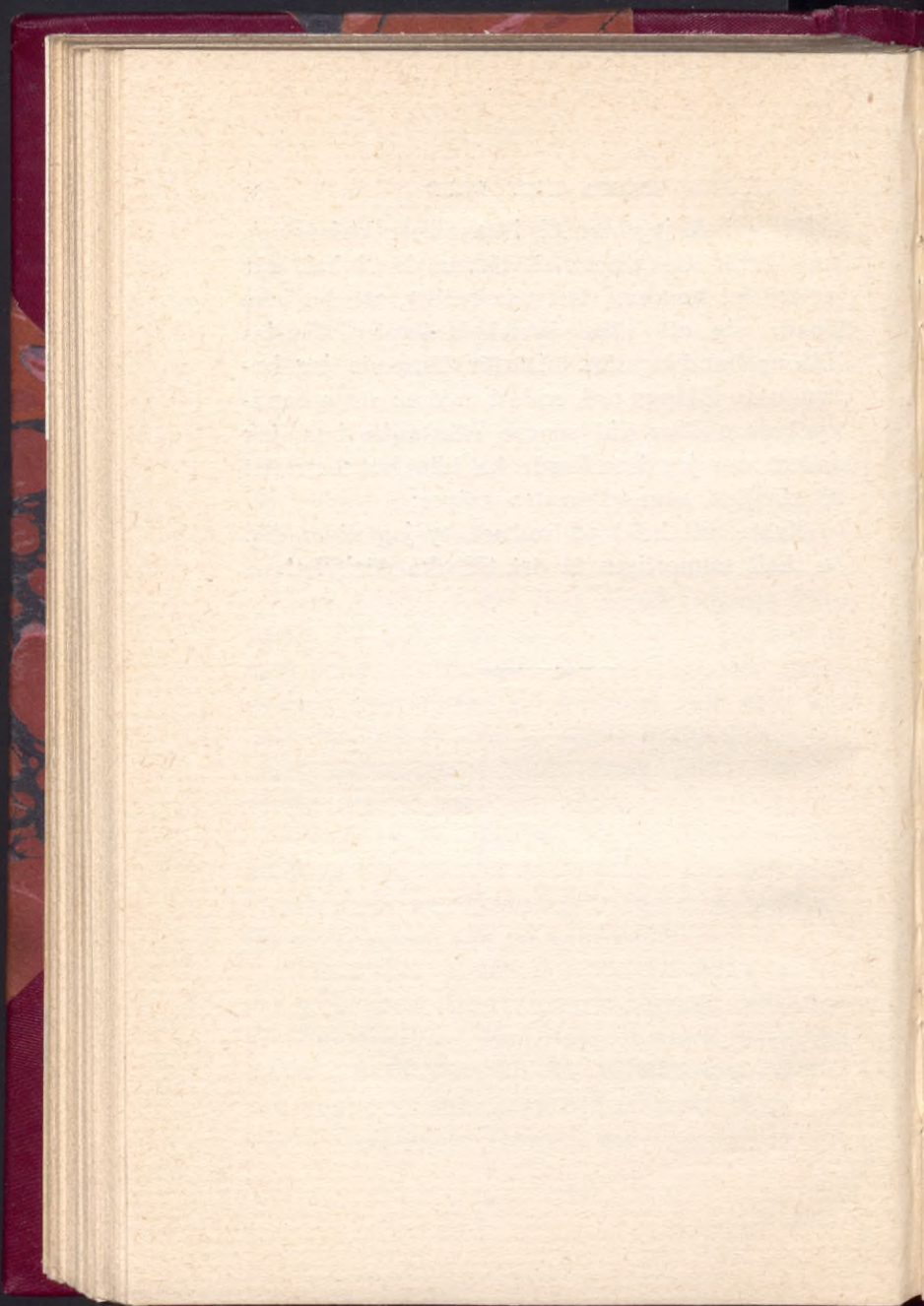
»Gott, lieber — ach ja. Ni kan tänka er hur det gick, mein Herr! Denne Nielson! Ah, den eländige skurken. Med tiotusen mark måste jag punga ut, till honom och besättningen, förrän han lovade att intet göra och icke skriva till bolaget i Stockholm. Tiotusen mark ... Ach ja ...»

Här avbröt jag herr Alt i hans betraktelser och hans berättelse genom att lämna den lokal, där jag träffat honom. Det var tydligt, att det icke lönade sig att söka överskyla kapten Charles Nilsons handlingssätt. Därför lämnade jag honom utan fåfänga ord, endast med en stum handtryckning. Men vid senare eftertanke har jag undrat om jag inte borde ha hänvisat herr Alt till skriften, som någonstans säger:

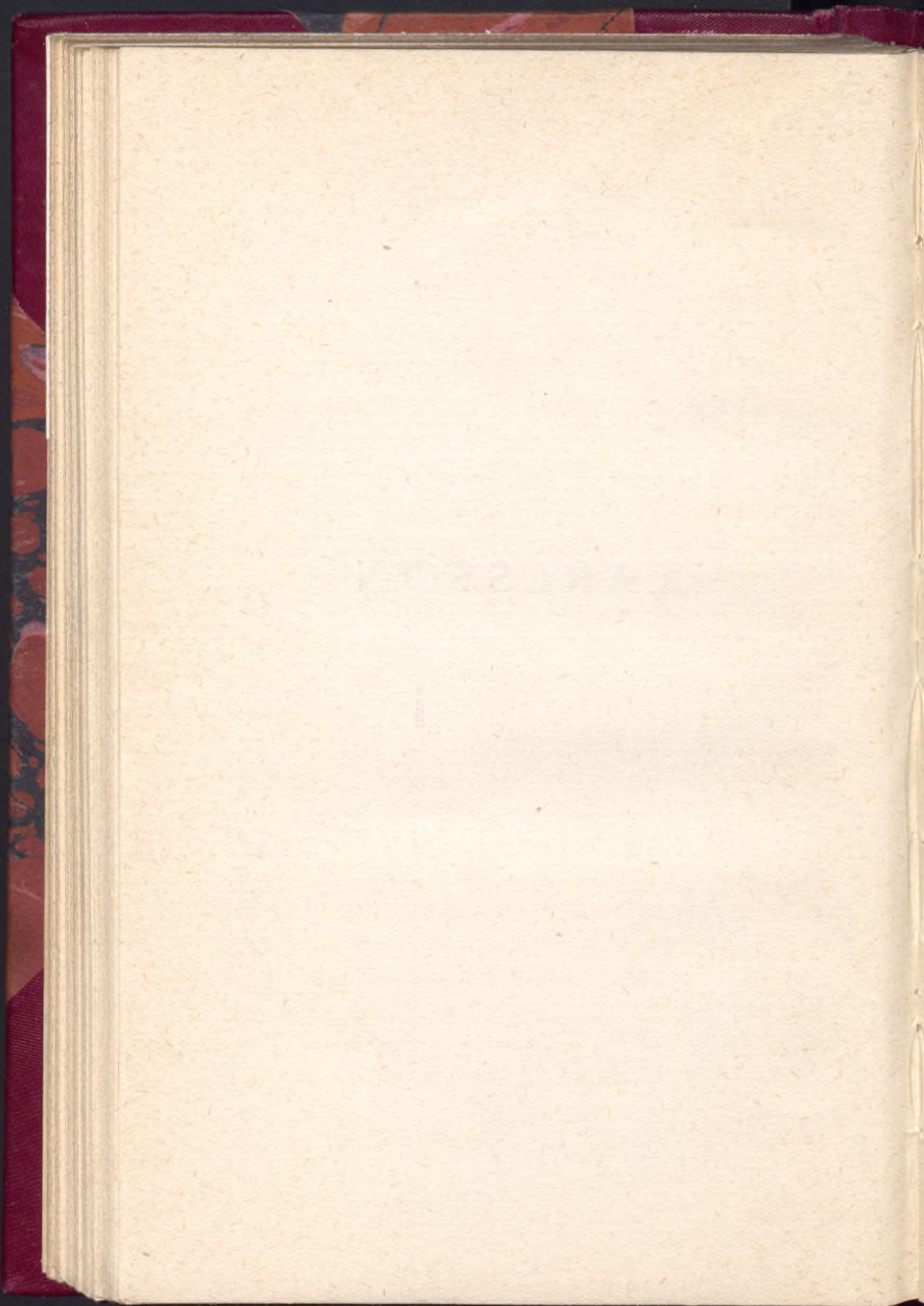
»Kasta ditt bröd på vattnet, ty jag säger dig, du skall sannerligen få det tillbaka därifrån!»

KARLSSON

DEN SVENSKE FÖRBRYTAREN KARLSSON.

Detta är berättelsen om den svenske förbrytaren Karlsson, alla svenska förbrytares konung.

Johan August Karlssons ursprung är icke höljt i det dunkel som ofta omsvävar utlandets stora förbrytares; han föddes som sjätte son inom äktenskapet åt lanthandlare Karl August Karlsson i Saxarp, Jönköpings län. Hans barndom förflöt obemärkt. Då han nått åtta års ålder uppdagades det att han hade lätt för att lära; på grund härav började han ett år senare sina studier i högre allmänna läroverket i länsstaden. Om dessa är intet att förmäla. Vid 18 års ålder avlade Johan August Karlsson mogenhetsexamen, och med det så ivrigt eftersträvade intyget härom på fickan, började han se sig om efter en plats.

Vad för en plats? En ämbetsmannaplats. Alla svenskar önska en ämbetsmannaplats för att slippa att tänka för sig själva.

Den 20 juni 1908, två veckor efter student-

examen, antogs Johan August Karlsson som vikarierande banktjänstemän vid Smålands Handelsbanks kontor i Orkeslösa. De två första månaderna skulle han arbeta utan lön, lära sig yrket. Sedan dessa månader voro förbi, emotsåg han en avlöning av 60 kronor i månaden. Vad gör 60 kronor i månaden per år? 720 kronor. Hur mycket får en dräng i lön? Fyra à fem hundra kronor. Efter nio års studier, som kostat lanthandlare Karl August Karlsson mellan fyra och fem tusen kronor, förtjänade Johan August Karlsson tvåhundra kronor mer än en dräng.

Men han hade studentexamen och var tjänsteman.

Efter det andra årets tjänstgöring vid Smålands Handelsbanks kontor i Orkeslösa inträdde en förändring hos Johan August Karlsson. Han började fundera på proportionen mellan Smålands Handelsbanks inkomster och sina egna. Och dock hade hans lön nu stigit till åttiofem kronor i månaden. Sådana funderingar äro lyckobringande hos en amerikan; han lämnar sin plats och är tio år senare direktör för en ny banktrust. Hos en svensk äro dylika funderingar ofta mindre lyckobringande. Är han banktjänsteman, går det honom lätt som Johan August Karlsson, alla svenska förbrytares konung.

Nu är Smålands Handelsbank ett stort företag, allmänt omtyckt på fondmarknaden och av aktieägarna, och det vare långt från oss att säga något om det. »Sparsamhet, mina herrar», sade det gamla vithåriga kommerserådet Bothenow, kallad Botten Opp, vid bankens stiftande, »är vår lösen. Utan sparsamhet gå vi under, men med sparsamhet bliva vi rika. Vi måste spara, mina herrar.» Följaktligen sparades det inom Smålands Handelsbank; ej på kommerserådet Bothenows lön, som var 125,000, och ej på de övriga styrelseledamöternas, men på Johan August Karlssons och de andra karlssönernas. Och följlaktligen började Karlsson under sina vandringar från banken till slukiset i Orkeslösa fundera på social-ekonomiska problem, under det hans lön steg till nittio kronor i månaden, och hans mage så småningom blev syrlig av maten på slukiset.

Under tiden skötte han tjänstgöringen på kontoret enligt inlärdd rutin i sällskap med kassörskan, fröken Holm; och då han räknade fel i böckerna, rättade fröken Holm, som dock i stillhet avundades honom hans lön, dessa fel. Två gånger om året — på sin födelsedag och under juldagarna — drack han sig full, varvid hans mage gjorde starkt syrliga protester; och när han hade

hunnit till den fjärde groggen plögade han regelbundet skratta i halsen och säga:

»Nu tar jag botten upp . . . Nej, fan må ta Bot-
ten Opp!»

Dagen efter sin födelsedag och juldagarna var han fundersammare än eljest och gjorde många räknefel, som fröken Holm rättade.

En vacker lördag i maj 1912 gjorde emel-
lertid Karlsson ett fel, som det översteg fröken
Holms förmåga att rätta, då hon upptäckte det
på måndagen, varför hon skyndsamt underrättade
sina närmaste överordnade om det, varpå dessa
ännu skyndsammare underrättade polisen i läns-
staden. Det befanns att Karlsson på lördagen, då
han skulle placera den kassa av 125,000 kronor,
som han förvaltade mot en lön av 90 kronor i
månaden — inga felräkningspengar — i kassa-
valvet, i stället placerat den i en gul handväska,
varefter han på Orkeslösa station löst biljett till
Malmö. I kassavalvet fanns endast ett vykort,
adresserat till kommerserådet Bothenow och ly-
dande: *Nu tar jag löneförhöjning, Karlsson;* och
av Karlsson funnos endast de spår som Malmö-
biljetten lämnade. Följaktligen efterspanades
Karlsson i Köpenhamn, då det är känt att alla
svenska förbrytare resa till denna stad och där
med lätthet fasttagas på Wivel; och då dessa ef-
terspaningar till allmän förvåning blevo resultat-

lösa, uppgåvos de, och Karlssons porträtt med biografi (mogenhetsexamen 1908) infördes på hedersplats i polisunderrättelserna.

Karlsson hade undsluppit Sveriges listigaste detektiver. Karlsson hade ej fasttagits på Wivel. Karlsson kringreste i utlandet med 125,000 kalla. Hisnande av förvåning läste man dessa fakta Sverige runt. Detta var alla svenska förbrytares konung.

Nu kommer berättelsen om Karlssons fall. För att förstå den bör man ha ätit på slukiset i Orkeslösa i fyra år; har du gjort det, så är din mage oundvikligen ytterst syrlig, och vad är följden av syrlig mage? Dåligt samvete. Vad betyder detta för en förbrytare? Vi se det av vad som hände Karlsson, alla svenska förbrytares konung. Från den ena orten i Europa till den andra reste Johan August Karlsson, nobelt ödslande sina 125,000; besökte Berlin, Hamburg; undvek frestelsen att därifrån göra en avstickare till Köpenhamn; avreste till Paris; åt och drack och... Nåväl; var han lycklig härunder? Var han stolt över sina 125,000 (eller vad han hade kvar därav)? Yvdes han över sin erkända ställning som alla svenska förbrytares konung? Till en början, men ej länge. Ty han hade ätit fyra år på slukiset i Orkeslösa; hans mage var så syrlig en mage kan bli; och

följaktligen hade han knappt hunnit äta tre mål på Kempinsky (för att inte tala om ölet på National), förrän hans samvete vaknade. Vad är ett dagligt gästbud utan gott samvete? Skygg, då han skulle varit självsäker, olycklig då han borde varit stolt, irrade Karlsson från den ena staden i Europa till den andra; och följaktligen finna vi honom en dag i juli 1912 på kasinots terrass i Monte Carlo. Det var där vidergällningen drabbade honom, och han föll från sin Lucifersställning.

Det var en dag i juli; klockan var tre; solen lyste och skuggan från kasinot låg tung och sval över de bord, vid vilka man med förfriskningar lyssnade till orkestern, och även över ett bord längst i bakgrunden, där vi finna den svenske förbrytaren Karlsson, skygg, magsyreplågad, samvetskvald, drickande ej förmiddagswisky utan skvass. Och medan han satt där i sagda sceneri, inträdde en man, som Karlsson, länge läsare av alla svenska skämttidningar, genast igenkände från dem. Hundra gånger så visst som en hade han sett dessa drag. Men namnet på deras ägare? Lindman? Staaff? Mannen här i Monte Carlo var av medellängd, gick lätt inför med fötterna, hade ljusgrå kostym, något teatraliskt utseende, högvälvd panna, energisk

haka, små svarta mustascher och livliga ögon...
 Var det — hemska tanke — var det Stendahl?

Ännu medan Karlsson, skräckslagen av sin sista tanke och med magsyran mullrande i sitt inre, stirrade på den person vi just beskrivit, satte denne sig vid ett bord strax framför Karlsson. Därpå vände han sig om; hans livliga ögon flögo över Karlssons förlamade gestalt, och plötsligt ropade han ett ord, ett enda, men det var nog:

»Karlsson!»

— — —
 Det var nog. Samvetets röst hade tagit yttre form. I ett ögonblick föll den svenske förbrytaren Karlsson, alla svenska förbrytares konung, från sin stolta Lucifersställning; samvetet och magsyran besegrade de sista resterna av hans förbrytartrots; vad som närmast följde flög förbi i en dröm för honom, och han visste knappt av någonting förrän han två dagar senare trädde in på poliskontoret i Trelleborg och med krossad stämma sade:

»Jag är Karlsson... Johan August Karlsson... Här är vad jag har igen, 72,000 kronor...
 Arrestera mig...»

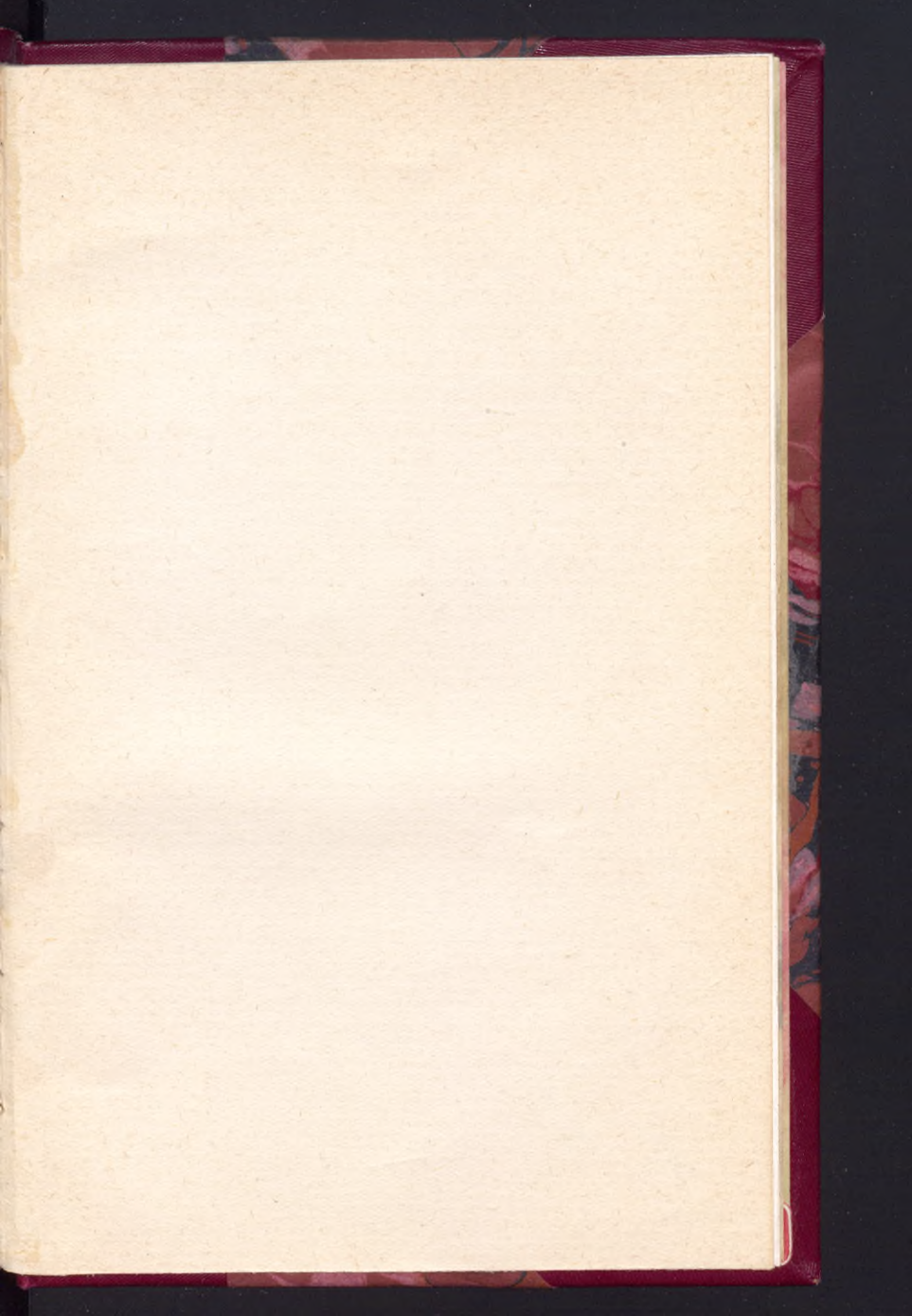
Han arresterades. Han mottog sin dom under tystnad — det föreföll som om han alldeles glömt sin särställning bland Sveriges brottslingar, som

om han varit glad att ha fyllt den svenske förbrytarens hävdvunna bana.

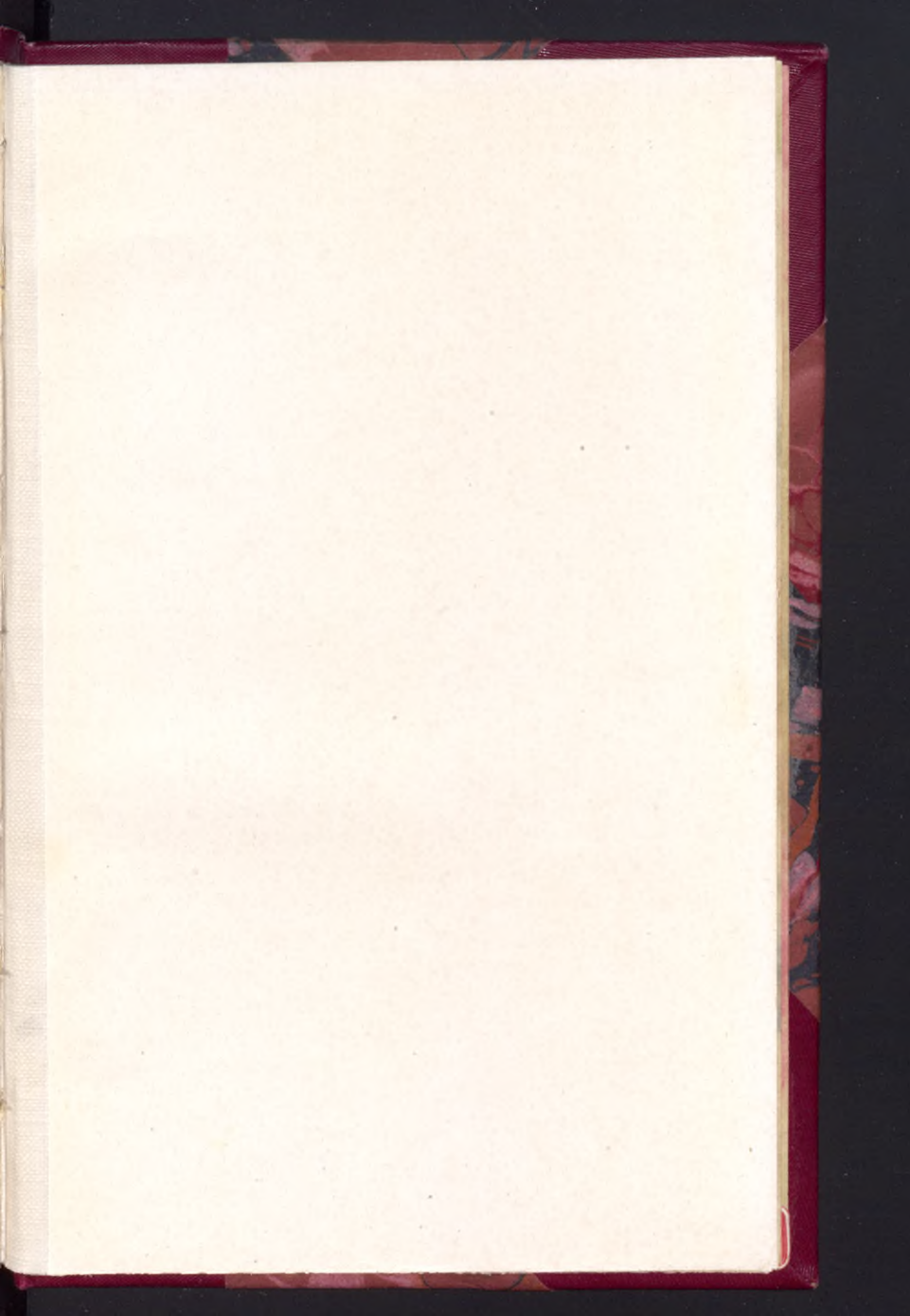
Ej ett ord kom fram vid förhören med Johan August Karlsson om vad som hänt honom i Monte Carlo och det är ännu i dag tivelaktigt, om den som närmast förorsakade hans fall, vet vad han åstadkom genom att vända sig om på sin stol och med svensk tonvikt ropa:

»Garçon!»

March 11/5
226 10

185. Jän

EN-KRONAS

BÖCKER

DEN SVENSKA FÖRBRYTAREN
KARLSSON OCH NÅGRA
KOLLEGOR

Innehållet i föreliggande samling skildringar av den svenske förbrytaren Karlsson och några kontinentala och amerikanska kollegor utges härmed för första gången i bokform. Var och en som läser dem skall säkert länge bevara i angenämt minne det nöje, som bokens författare beredit dem.

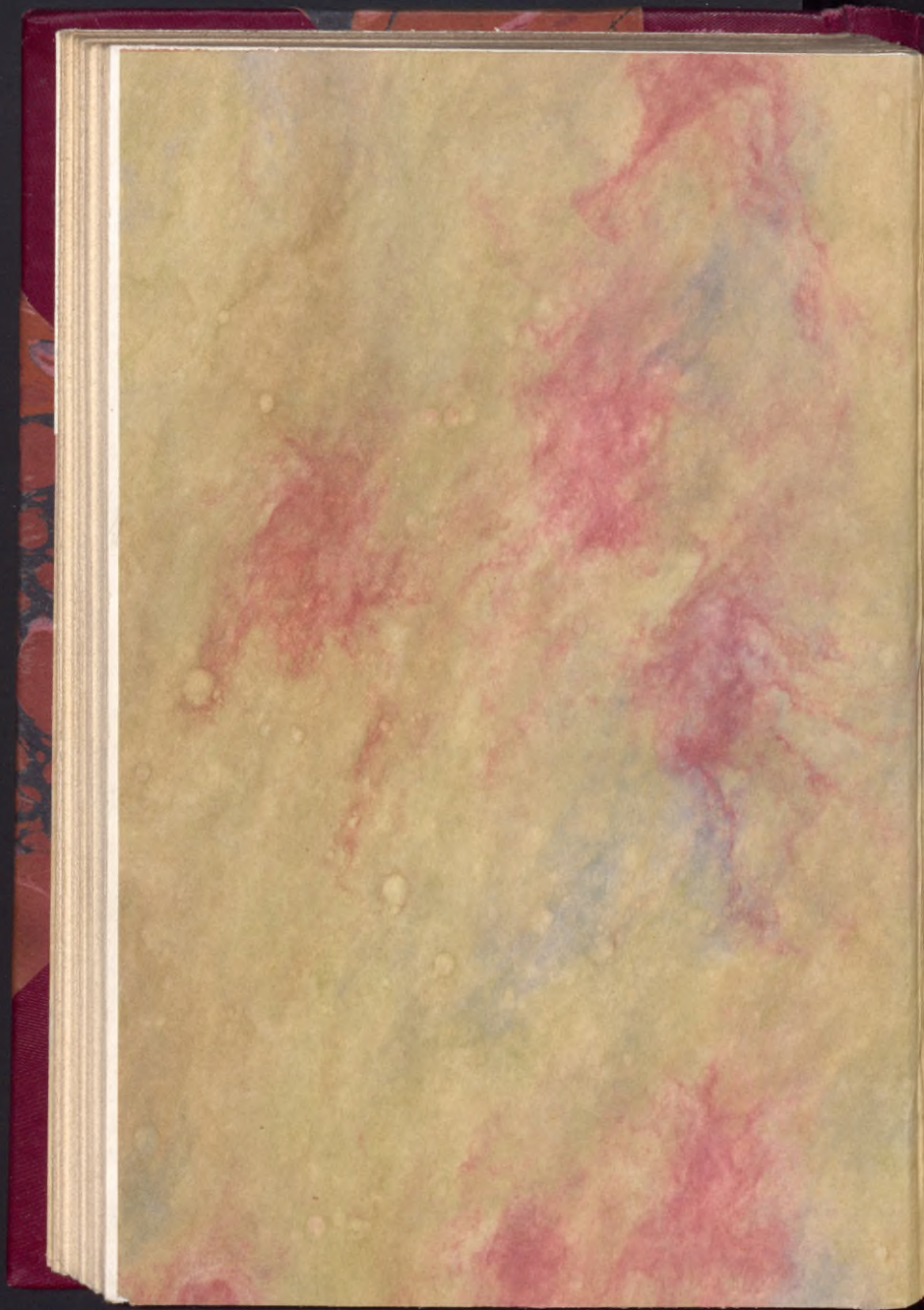
Frank Heller hör till de sällsynta författare, som förmå att föra oss in i en intensiv och spännande upplevelse tillsammans med människor, som vi ej möta varje dag. Ur de raffinerade uppslagen i hans berättelser träda oss tillmötes de ädlaste och djärvaste män och de mest bedårande fina kvinnor. Och vid dessas sida deras motsatser: hänsynslöst fördomsfria gentlemannaskojare och bländande sköna äventyrerskor, vilkas ömkliga tillvaro allt som oftast förbytes till det allra vansinnigaste, slösande lättingsliv, då de, besittande en hart när otrolig förmåga att "plocka" de förra, lyckats med någon ny kupp i detta syftemål. Skildringarna äro alltid ingjutna i ett romantiskt skimmer, i vars brytningar det glimmar oavlatligt av författarens stormande humör och fina humor.

GÖTEBORGS

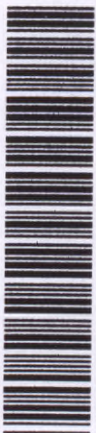
STADSBIBLIOTEK

6000179238

Göteborgs universitetsbibliotek

1.65

JOHN JOHNSON
BOKFÖRÄDARE
GÖTEBORG

